

Maxim Gorkij:

Na dně

Hra o čtyřech dějstvích
Věnováno Konstantinu Petroviči Pjatnickému

Přeložil Josef Kadlec

OSOBY

MICHAJL IVANOV KOSTYLEV, majitel noclehárny, 54letý
VASILISA KARPOVNA, jeho žena, 26letá
NATAŠA, její sestra, 20letá
MEDVĚDĚV, jejich strýc, policejní strážník, 50letý,
VASKA POPEL, 28letý
KLEŠTÍK, ANDREJ MITRIČ, zámečnický, 40letý
ANNA, jeho žena, 30letá
NASŤA, svobodná dívka, 24letá
KYSELÁ, prodavačka paštik, asi čtyřicátnice
BUBNOV, čepičář, 45letý
SATÉN, HEREC oba stejného věku, asi čtyřicetiletí
BARON, 33letý
LUKA, poutník, 60letý
ALJOŠKA, švec, 20letý
KŘIVONOSKA, TATAR nakladači
Několik bosáků bez jména

DĚJSTVÍ PRVNÍ

Sklepení, podobné jeskyni. Nízký, klenutý strop, začouzený, s oprýskanou omítkou. Světlo z hlediště a shora dolů — z čtvercového okna na pravé straně. V pravém rohu je *Popelův* pokojík, oddělený tenkou přepážkou, u dveří do jeho pokojíku stojí *Bubnovova* pryčna. V levém rohu je velká ruská pec, v levé kamenné zdi jsou dveře do kuchyně, kde bydlí *Kyselá*, *Baron* a *Nasťa*. Mezi dveřmi a pecí stojí u stěny široká postel, zakrytá špinavým kartounovým závěsem. Všude podél stěn jsou pryčny. V přední části jeviště u levé stěny stojí dřevěný špalek s kovadlinou a malým svérákem, na druhém nižším špalku sedí *Kleštík*, zkouší klíče ke starým zámkům. U jeho nohou leží dva velké svazky klíčů, navlečené na kroužek, pochroumaný plechový samovar, kladívko a pilníky. Uprostřed noclehárny stojí velký stůl, dvě lavice, stolička — všechno nenatřené a špinavé. Za stolem u samovaru hospodaří *Kyselá*. *Baron* žvýká chléb, *Nasťa* sedí na stoličce, opírá se o stůl a čte potrhanou knížku. Na posteli za závěsem kašle *Anna*. *Bubnov* sedí na pryčně a prohlíží staré, na kolenou roztrhané kalhoty a měří, jak by vystříhal kus na čepici. Vedle něho je stará krabice na klobouky, v níž má štítky k čepicím, kousky voskovaného plátna a hadry. *Satén* se právě probudil, leží na pryčně a řičí jako kůň. Na peci pokašlává a šramotí *Herec*.

(Začátek jara. Ráno.)

Baron: Nu dál! Co bylo dál?

Kyselá: Ne, ne, povídám, můj zlatej, s tímhle si na mě nepříjdeš. To, povídám, už jsem všecko zkusila... tedka už ani za sto pečených raků nechci pod čepec!

Bubnov (*Saténovi*): Co tam chrochtáš? (*Satén řičí.*)

Kyselá: Co bych se já, ženská svobodná, povídám, sama svoje paní, co bych se někomu dávala zapsat do pašportu, aby si se mnou mužskej potom dělal, co chce — to zas ne! A kdyby to byl třeba princ — ani mi nenapadne!

Kleštík: Nepovídej!

Kyselá: Co — ty!

Kleštík : Kdybys nežvanila. Stejně si vezmeš Abramku ...

Baron (vytrhne *Nastě* knížku a ctě název) : „Osudná láska“... (chechtá se).

Nasťa (napřahuje ruku) : Dej to sem... No ...neblázni!

Baron (se dívá na *Nasťu* a mává knížkou).

Kyselá (*Kleštíkovi*) : Ty kozle rezatej! Já že žvaním? Jak se vůbec opovažuješ říct takový dovolený slovo?

Baron (udeří *Nasťu* knížkou do hlavy) : Ty seš ale bloudek, *Nasťko!*...

Nasťa (bere mu knížku) : Dej to sem! ...

Kleštík: No, no, milostpaničko, co tak zvostra... Ale Abramku si vezmeš, že... přece čekáš jenom na to...

Kyselá: To se ví! Ještě tohle!... To by tak scházelo! Ty jsi taky svou ženu umoril k smrti...

Kleštík: O to se nestarej ...

Kyselá: Aaaa! Pravdu nesnášíš, coó?

Baron: Už to zas začíná! *Nasťko*, kdepak seš?

Nasťa (aniž zvedne hlavu) : Eh... Dej mi pokoj!

Anna (vyhlédne zpod závěsu) : Už je den! Proboha... Nekřičte ...nenadávejte si!

Kleštík: Zaskučela!

Anna: To je každý boží den... nechtě mě aspoň v klidu umřít!

Bubnov: Rámus smrti nevadí...

Kyselá (jde k *Anně*) : Jak jsi mohla, matko, žít s takovým prevítem!

Anna: Přestaň... přestaň ...

Kyselá: Nu, nu! Ech ty... trpitelko!... No, je ti lehčejc na prsou?

Baron: Kyselko! je čas jít na trh...

Kyselá: Už jdu! (*Anně*) Chceš, dám ti horký placičky?

Anna: I ne... děkuju. K čemu je mi to dobrý?

Kyselá: No, zkus to, horký jídlo změkčuje. Já ti tu nechám... a až dostaneš chuť, vem si! Pojd', *Barone*... (*Kleštíkovi*) Ú, ty neznaobu!... (*Odchází do kuchyně.*)

Anna (*kašle*) : Ježíši Kriste ...

Baron (*lehce strčí zezadu Nasťu*) : Hod' sebou... huso!

Nasťa (*zamumlá*) : Jdi si po svých... já tu nikomu nepřekážím. (*Baron si pohvizduje a odchází za Kyselou.*)

Satén (*se posadí na pryčně*) : Kdo mi to včera nařezal?

Bubnov: Jako by to nebylo jedno ...

Satén: Vlastně je... Ale proč mi nařezali?

Bubnov: Hrál jsi karty?

Satén: Hrál...

Bubnov: Tak asi proto . . .

Satén: J-jebáci. ..

Herec (*vykoukne s pece*) : Jednou ti rozbijou kebuli nadosmrti. A bude pokoj ...

Satén: Ty jsi ale trulant!

Herec: A proč?

Satén: Dvakrát mi ji nadosmrtní rozbít nemůžou...

Herec *(chvíli mlčí)* : Tomu nerozumím.

Kleštík: Radši slez s pece a uklid' tady... na co se tam vyhřeješ?

Herec: Do toho mi nic není! . . .

Kleštík: No, počkej, až přijde Vasilisa — ta ti ukáže, jestli ti do toho je nebo ne ...

Herec: Dejte mi pokoj s Vasilisou! Dneska je řada na Baronovi!... Barone!

Baron *(vyjde z kuchyně)* : Nemám kdy na uklízení... musím na trh s Kyselkou ...

Herec: To mě nezajímá!... Jdi si třeba na galeje... ale dneska je na tobě, abys zamet podlahu... Já se nebudu dřít za druhý . . .

Baron: Ech, vy, jděte do padous!... Nastěnka zamete... Hej, ty osudná lásko! Prober se! *(Vezme Nastě knihu.)*

Nasťa *(vyskočí)*: Co zas chceš ? Dej sem tu knížku! Drzouně! A to mu říkaj baron...

Baron *(vrací jí knihu)* : Nasťo! Vid', že za mě dneska zameteš podlahu?

Nasťa *(jde do kuchyně)*: Určitě... až budu tak hloupá!

Kyselá *(ve dveřích z kuchyně — Baronovi)* : Pojd už, ty! Zametou si tady bez tebe!... Herče! Nedáš se přece prosit... udělej to... však tě nebyde!

Herec: Jak to... že pořád jenom já... to nevím...

Baron *(vynáší z kuchyně koše, v nichž jsou hliněné hrnce, přikryté hadrem)*: Dneska je to ale těžký . . .

Satén: Stálo ti to za to narodit se baronem...

Kyselá *(herci)* : A ty koukej, abys tu zamet! *(Vchází do předsíně, napřed pouští Barona.)*

Herec *(slézá s pece)* : Mně škodí dýchat prach. *(S hrdostí.)* Můj organismus je otrávený alkoholem... *(Zamyslí se, usedá na pryčnu.)*

Satén: Organismus... organon ...

Anna: Andreji Mitriči...

Kleštík: Co zas?

Anna: Kyselka mi tam... nechala placičky... vem si je... sněž je ...

Kleštík *(jde k ní)* : A ty... nebudeš?

Anna: Já nechci... Načpak je mi to dobrý? Ty... pracuješ... Ty — musíš ...

Kleštík: Máš strach? Neměj... třeba ještě ...

Anna: Jdi, sněž to! Mně je těžko... už asi brzo ...

Kleštík: Ale jdi... třeba už — brzo vstaneš... jsou takový případy... *(Odejde do kuchyně.)*

Herec *(hlasitě, jako by se najednou probudil)* : Včera ve špitále mi řek jeden doktor: Váš organismus je úplně otrávený alkoholem ...

Satén *(usmívá se)* : Organon ...

Herec *(pevně)* : Žádný organon, ale or-ga-nis-mus ...

Satén: Sicambre ...

Herec *(mávně rukou)* : Nežvaň pitomosti! Já mluvím... vážně... jo. Když je organismus otrávený... to znamená... že mně škodí... zametat podlahu... dýchat prach!

Satén: Makrobiotika... chachá!

Bubnov: Co to brebtáš ?

Satén: Slova... A ještě znám — trans-scendentální...

Bubnov: Co je to?

Satén: Nevím. Zapomněl jsem.

Bubnov: Tak proč to tedy říkáš?

Satén: Tak. Zprotivily se mi, brachu, všechny ty lidský slova... všechny naše slova se mi zprotivily! Každý už jsem slyšel, opravdu... nejmíň tisíckrát.

Herec: V Hamletu taky říkají „Slova, slova, slova!“ — To je skvělá věc... hrál jsem v ní hrobníka...

Kleštík (*vyjde z kuchyně*) : Koukej, abys už hrál s kostětem!

Herec: Dej mi pokoj! (*Udeří se rukou do prsou.*) Spanilá Ofélie! Vzpomeň, dívko, v svých modlitbách mých hříchů všech.

(*Za scénou, někde daleko — temný hluk, křik, hvizd strážníkovy píšťalky. Kleštík usedne k práci, skřípá pilník.*)

Satén: Mám rád neobyčejný, výjimečný slova... Když jsem byl chlapec ...sloužil jsem u telegrafu... přečet jsem spousty knížek...

Bubnov: Ty jsi byl u telegrafu?

Satén: Byl... Je spousta pěkných knížek... a spousta znamenitých slov... Bejval jsem vzdělaný člověk... víš?

Bubnov: To už jsem slyšel... aspoň stokrát! Nu byl jsi, byl... jakýpak fraky!... Já bejval kožešník... měl jsem svůj krám... Ruce jsem míval žlutý od barvy... barvil jsem kožešiny, kamaráde... až takhle jsem měl žlutý ruce... až po lokty! Už jsem si myslel, že je do smrti neumeju... že se žlutějma rukama už umřu... A teď... koukej... jsou docela obyčejnsky špinavý... že jo?

Satén: A co dál?

Bubnov: Už nic...

Satén: Co s tím?

Bubnov: Tak... na uváženou... To máš tak: natírej se navrch jak chceš, všecko se setře... všecko se setře... ba!

Satén: Ach ...kosti mě bolí!

Herec (*posadí se, rukama obejmě kolena*) : Vzdělání — to je blbost, nejdůležitější je talent. Já znal herce... ten když čet roli, tak slabikoval, ale hrál hrdiny, že... že se celý divadlo třásl, jak lidi tleskali...

Satén: Bubnove, dej mi pěták.

Bubnov: Mám všeho všudy dvě kopejky...

Herec: Povídám — talent, talent dělá hrdiny. A talent — to je víra v sebe, ve své schopnosti...

Satén: Dej mi pěták, a já ti budu věřit, že ses talent, hrdina, krokodil, policejní prefekt... Kleštíku, dej mi pěták!

Kleštík: Jdi k čertu! Takovejch by bylo...

Satén: Co se kohoutíš? Já vím, že nemáš ani vindru...

Anna: Andreji Mitriči... je mi dusno... těžko...

Kleštík: Co mám dělat?

Bubnov: Otevři dveře na chodbu...

Kleštík: To se ví! Ty si sedíš v pelechu a já na podlaze... Pusť mě na své místo a otevři si... jsem už pořádně prostydlej...

Bubnov (*klidně*) : Kvůli mně nemusíš otvírat... tvoje žena o to prosí...

Kleštík (*nevrlé*) : To každé si o něco prosí...

- Satén:** Hučí mi v palici... Proč vlastně lidi jeden druhého mlátí přes kebuli?
- Bubnov:** Kdyby jen přes kebuli... ale oni i po celým ostatním těle... *(Vstane.)* Jdu si koupit nitě... Ty naše starý není dneska nějak vidět... jako by zdechli... *(Odejde.)*
- (Anna kašle. Satén si založí ruce pod hlavu a leží nehybně.)*
- Herec** *(smutné se rozhlíží kolem, pak jde k Anně) :* Copak? Je ti hůř?
- Anna:** Dusno.
- Herec:** Chceš, odvedu tě na chodbu? Nu vidíš, vstaň. *(Pomůže ji vstát, přehodí jí přes ramena nějaký šál, podpírá ji a vede ji na chodbu.)* No tak ...opatrně! Já sám jsem taky nemocný... otrávený alkoholem...
- Kostylev** *(ve dveřích) :* Na procházku? No vida, to je mi pěkný párek: beran a ovečka ...
- Herec:** Ty — uхни, copak nevidíš... že jdou nemocní. ...
- Kostylev:** Ale prosím, jen račte... *(Prozpěvuje si něco nábožného a podezřívavé se rozhlíží po noclehárně, nakloní hlavu vlevo, jako by poslouchal, co se děje v Popelově pokojíku. Kleštík zlostně řinčí klíči a skřípe pilníkem, po očku se dívá za patronem.)* Skřípeš?
- Kleštík:** Coó?
- Kostylev:** Skřípeš, povídám? *(Chvilí mlčí.)* A-a... tento... co jsem se to chtěl zeptat? *(Rychle a tiše.)* Nebyla tu moje žena?
- Kleštík:** Neviděl jsem ...
- Kostylev** *(opatrně jde ke dveřím Popelova pokojíku) :* Co mi tady zabereš místa za dva ruble měsíčně... Postel... ty tvoje krámy... že jo! Za pět rublů místa, na mou věru! Budu ti muset aspoň půlrublík přitáhnout...
- Kleštík:** To mně radši hod' provaz na krk a pak přitáhni... Brzo už zhebneš a pořád myslíš jenom na peníze. ...
- Kostylev:** Proč bych tě měl škrtit? K čemu by to bylo dobrý? Pámbu s tebou, žij si, jak dlouho chceš ... A já ti půl rublíku přirazím... olejíčku do lampičky koupím... a bude pod ikonou hořet moje oběť. Bude hořet za my hříchy i za tvý. Ty sám se asi o svý hříchy moc nestaráš... no což... Ech, Andrjuško, ty jsi špatný člověk! Tvá žena usychá od tvýho šlendrijánství...nikdo tě nemá rád, neváží si tě... tvá práce je skřípavá, lidi otravuje ...
- Kleštík** *(se rozkřikne) :* To ty mě... jsi přišel otrávit! *(Satén hlasitě zařičí)*
- Kostylev** *(trhne sebou) :* Ech, ty ...
- Herec** *(vstoupí) :* Posadil jsem ji na chodbě... a zabalil. ...
- Kostylev:** Jaký ty jsi dobrák, brachu! To je správný ...to všechno se ti připočte k dobru...
- Herec:** Kdy?
- Kostylev:** Na onom světě, bratříčku!... tam všecko počínání naše spočítají...
- Herec:** Kdybys mě radši hned teď odměnil za mé dobro...
- Kostylev:** Copak já můžu?
- Herec:** Smaž mi půlku dluhu . . .
- Kostylev:** Hehehe! Ty žertuješ, miláčku, to přece nemyslíš vážně... Copak se dá dobrota srdce měřit na peníze? Dobro lidský — to je první ze všech hodnot! A tvůj dluh — je a zůstane dluhem! To znamená, že jsi dlužen mi jej uhradit... a dobro máš prokazovat mně, starci, a bez nároků ...
- Herec:** Ty... starej... lišáku... *(Odchází do kuchyně).*
- (Kleštík vstane a jde na chodbu.)*

Kostylev (*Saténovi*) : Skřípoun, co? Útek, hehehe! Nemá mě rád...

Satén: Kdo tě — kromě ďábla — může mít rád...

Kostylev (*posmívá se*) : Jsi ty ale nactiutrhač! Ale já vás mám všecy rád... já vám rozumím, vy moje čeládko nešťastná, budižkničemu... (*Náhle, rychle*) Je... Vaska doma?

Satén: Podívej se...

Kostylev (*jde ke dveřím a klepe*) : Vasjo!
(*Herec se objeví ve dveřích z kuchyně, něco žvýká.*)

Popel: Kdo je to?

Kostylev: To jsem já... já, Vasjo.

Popel: Co chceš?

Kostylev (*snaží se otevřít*) : Otevři!

Satén (*nedívaje se na Kostyleva*) : Jo, zrovna otevře, když je tam ona, ne?
(*Herec se kucká.*)

Kostylev (*znepokojeně, dutě*) : Co? Kdo je tam? Co jsi to říkal?

Satén: Copak? To se ptáš mě?

Kostylev: Co jsi to říkal?

Satén: To já jen tak... pro sebe...

Kostylev: Dej si pozor, brachu! Všeho s mírou... (*Silně klepá na dveře.*) Vasko!...

Popel (*otvírá dveře*): Co je? Co takovej kravál?

Kostylev (*nahlíží do pokoje*): Já... víš... tento...

Popel: Přinesl jsi prachy?

Kostylev: Chtěl jsem jenom...

Popel: Prachy — máš?

Kostylev: Jaký prachy? Počkej ...

Popel: Prachy, sedům rublů, za hodinky — co?

Kostylev: Jakýpak hodinky, Vasko? Copak že ...

Popel: No, no, nebuď tak překvapenej. Včera jsem ti před svědky prodal hodinky za deset rublů... tři jsem dostal, sedum mám dostat! Co valíš oči? Dělá tu kravál, lidi otravuje... a neví, co chce...

Kostylev: Pst. Nerozčiluj se, Vasko! Ty hodinky... byly...

Satén: Ukradený.

Kostylev (*stroje*) : Já kradený věci nekupuju... jak si jenom můžeš něco takovýho...

Popel (*chytí ho za rameno*) : Tak heleďse — proč jsi mě budil, co máš za lubem?

Kostylev: Ale... já... nic... já zas... půjdu... když jsi takový....

Popel: Jdi, a přines prachy!

Kostylev: Takový jsou lidi hrubiáni, aj... panebože... (*Odchází.*)

Herec: Komédie!

Satén: Výborně! To mám rád...

Popel: Co tu hledal?

Satén (*se směje*) : Ty nevíš? Svou ženu hledá... že mu jednu pořádnou nepřišiješ, Vasko!

Popel: Já si kvůli takový flundře budu kazit život, ne?

Satén: Udělej to chytře. Potom se ožeň s Vasilisou — a budeš našim patronem...

Popel: To bych si dal! Vy byste nejen můj majetek, ale mě celýho za mou dobrotu v hospodě prochlástali... (*Posadí se na pryčnu.*) Starej paprika... budí mě... A zrovna jsem měl takovej sen. Jako bych vám chytal někde ryby a zabral mi — obrovskej cejn! Takovej cejn — jakýho můžeš vidět jenom ve snu... Tak vám ho táhnu na udici a pořád se bojím — aby nepraskla. Podběrák jsem si připravil... tak, myslím si, už ho mám...

Satén: A nebyl to cejn, ale Vasilisa...

Herec: Vasilisu má už dávno ...

Popel (*zlostně*) : Eh, jděte k čertu... i s Vasilisou!

Kleštík (*vejde*) : Br... to je mrazejček... psí čas ...

Herec: Proč jsi nepřived Annu? Zmrzne tam...

Kleštík: Nataša ji vzala k sobě do kuchyně...

Herec: Starej... ji vyžene

Kleštík (*sedá si k práci*) : No, Nataška ji přivede ...

Satén: Vasiliji! Dej mi pěták ...

Herec (*Saténovi*) : Ech, ty... pětáku! Vasko! Dej nám dvacetník...

Popel: To je... abych rychle dával... než budete chtít celej rublík tu máš!

Satén: Giblartarr! Nejsou na světě lidi lepší nad zloděje!

Kleštík (*zachmuřeně*): Ty si přijdou snadno k penězům — ani na práci nemáknou...

Satén: Takovejch je, co snadno přijdou k penězům, ale je i hodně takovejch, co maj na ně poličino... A rachota? Zaříd' to tak, aby rachota člověka těšila; a já třeba budu pracovat... ba! Všecko je možný! Až tě práce bude těšit— bude to krásnej život! Když je ale práce nutný zlo —je celej život otročina! (*Herci.*) Ty Sardanapale! Jdem...

Herec: Jdem, Nabuchodonozore! Napiju se — jako... čtyřicet tisíc opilců... (*Odejdu.*)

Popel (*zívá*): Jak se vede tvý ženě?

Kleštík: Už to asi nebude dlouho trvat. (*Pausa.*)

Popel: Tak na tebe koukám, jak zbůhdarma tu skřípeš ...

Kleštík: A co mám dělat?

Popel: Nic...

Kleštík: A co budu jíst?

Popel: Jako jiný lidi...

Kleštík: Jakýpak lidi? Pakáz je to, darmošlapové... Já jsem pracující člověk...hanba je mi koukat se na ně... už od malička pracuju... A ty si snad myslíš, že se odsud nedostanu? Jen počkej... třeba kůži si sedřu, ale vylezu... žena umře... Šest měsíců jsem tu prožil... a je to jako šest let...

Popel: Nikdo tady není horší než ty... to jsou všecko povídačky...

Kleštík: Že není horší? Nemají čest ani svědomí...

Popel (*Ihostejně*) : A co s tím... čest, svědomí. Na nohy si místo bot neobuješ ani čest, ani svědomí... Čest a svědomí potřebujou jenom ti, co máj moc a sílu ...

Bubnov (*vstoupí*) : Ú-ú... to jsem vymrz ...

Popel: Bubnove, máš svědomí?

Bubnov: Có-ó? Svědomí?

Popel: Jo, svědomí!

Bubnov: Načpak svědomí? Já nejsem bohatěj ...

Popel: To bych taky řek; čest a svědomí potřebujou jenom bohatí... že jo! A Kleštík nám tu nadává, nemáte, prý, svědomí. ..

Bubnov: Že by si je chtěl od nás pronajmout?

Popel: Má dost toho svýho ...

Bubnov: Třeba je tedy prodáváš, ne? Tady je asi nikdo nekoupí.

Popel (*poučně*) : Jsi hloupoučkej, Andrjušo! Dej si poradit — ať ti Satén řekne... nebo Baron ...

Kleštík: Nic mi do nich není...

Popel: Ale oni jsou chytřejší než ty... i když chlastají...

Bubnov: Kdo chlastá a je chytřej, dvojí užitek je v něm ...

Popel: Satén říká: Každěj člověk chce, aby ten druhej měl svědomí, ale nikomu, vidíš, nenapadne, že by je měl mít sám... Tak je to ...

(*Vstoupí Nataša. Za ní Luka s holí v ruce, na pádech ranec, kotlík a čajník u pasu.*)

Luka: Dobryho zdraví, lidé poctiví...

Popel (*hladí si vousy*) : Aa, Nataša!

Bubnov (*Lukovi*) : Byl jsem taky poctivej, předloni z jara...

Nataša: To je nový nocležník!

Luka: Mně to nevadí! Já si podvodníčků vážím! Podle mýho, ani jedna bleška není mrška — všechny jsou černý a všechny skáčou... tak, tak. Kampak mě, má milá, uložíš?

Nataša (*ukazuje na dveře do kuchyně*) : Jdi tam, dědečku...

Luka: Děkuju, děvenko. Tam, tak tam... staříkovi, kde je teplo, tam je doma . . .

Popel: Co jste nám to přivedla za apoštola, Natašo...

Nataša: Zajímá vás?... Andreji, tvoje žena je u nás v kuchyni... pojd' si potom pro ni...

Kleštík: Dobrá... Přijdu...

Nataša: Taky bys k ní mohl být trochu laskavější... však už tu dlouho...

Kleštík: Já vím...

Nataša: Víš... to je málo, že víš — taky se podle toho chovej. Umírat je strašný...

Popel: A proč — já se toho nebojím...

Nataša: To se ví!... Hrdina!...

Bubnov (*hvízdne*) : Ty nitě jsou shnilý!

Popel: Opravdu se nebojím! Třebas hned — klidně umřu! Vemte nůž a píchněte mě do srdce... umřu — ani neheknu! A dokonce rád, když to bude vaší rukou...

Nataša (*odchází*) : Měl byste si schovat ty řeči pro ty druhý...

Bubnov (*protahuje*) : Ty nitky jsou shnilý...

Nataša (*mezi dveřmi*) : Nezapomeň, Andreji, zajít pro ženu...

Kleštík: Dobrá...

Popel: To je holka, co?

Bubnov: Copak o to!

Popel: Že je ke mně... taková? Odbejvá mě... stejně tomu tady jednou propadne...

Bubnov: Leda tvou vinou...

Popel: Proč zrovna mou? Já — ji lituju ...

Bubnov: Jako vlk ovečku...

Popel: Lžeš! Já ji opravdu lituju... je to pro ni mizérie tady žít... vidím to ...

Kleštík: Počkej, až tě uvidí Vasilisa, že se s ní bavíš...

Bubnov: Vasilisa? Ta nic neodpustí... To je furyje...

Popel *(lehá si na pryčnu)*: Eh, jděte oba k čertu... vy proroci!

Kleštík: Počkej... uvidíš ...

Luka *(zpívá v kuchyni)* : V tmavej noci... na cestu nevidíš ...

Kleštík *(vychází na chodbu)* : Slyšíš, vyje... taky . ..

Popel: Eh, smutný je to... Proč je člověku najednou tak smutno? Žiješ, žiješ, všecko v pořádku. A najednou — jako když omrzneš: padne na tebe smutek ...

Bubnov: Smutno? Hm-m-m . . .

Popel: Opravdu!

Luka *(zpívá)* : Eh, na cestu nevidíš . . .

Popel: Dědku, slyšíš?

Luka *(vykoukne)* : To jako já?

Popel: Ty. Nezpívej.

Luka *(vzdychne)* : Nemáš to rád?

Popel: Když se hezky zpívá, tak jo.

Luka: To asi tedy hezky nezpívám.

Popel: Asi.

Luka: Vidíš! A já si myslel bůhvíjak hezky zpívám. To už tak bývá: člověk si myslí o sobě — todleto dobře dělám! A tu máš! Lidem se to zrovna nelíbí...

Popel *(se směje)* : To už je tak ...

Bubnov: Povídáš, jak je ti smutno a řehníš se.

Popel: Co je ti po tom, krkavče ...

Luka: Komupak je smutno?

Popel: Mně...

(Vstoupí Baron.)

Luka: Vidíš! A tam v kuchyni sedí panenka, čte knížku a pláče! Na mou věru! Slzičky jí tečou... Tak jí povídám: Má milá, copak je to? A ona — líto je mi! Kohopak, povídám, je ti líto? Těch tam, povídá, v ty knížce... Vidíš, čím se lidi zabývají... To asi ze samýho smutku ...

Baron: Ta je bláznivá!

Popel: Barone, pil jsi čaj?

Baron: Pil. A co?

Popel: Chceš, dám na půl flašky?

Baron: To se ví... A co chceš?

Popel: Abys chodil po čtyřech a vyl jako čokl!

Baron: Blázníš? Co ty — seš kupec, nebo už jsi pil?

Popel: Nu tak zavýj... Ať se pobavím... Ty jsi přece bejval pán... a bejvalo, že nás mužiky jsi ani za lidi nepočítal... a takhle ...

Baron: Co takhle?

Popel: Tedka já tebe přinutím, abys vyl jako čokl, a ty budeš... Že budeš?

- Baron:** Proč ne? Budu! Hlupáku, ale jaký můžeš mít z toho potěšení, když já sám vím, že jsem skoro horší než ty! Tehdys mě měl donutit, abych lez po čtyřech, když jsem byl jiný než ty ...
- Bubnov:** To je pravda!
- Luka:** A já vám řeknu — svatá pravda!
- Bubnov:** Co bylo — bylo, zůstalo jenom smetí... Tady není pánů — všecko vylínalo, zůstal jenom nahej člověk ...
- Luka:** Vidiš, to znamená, že všichni jsou si rovni... A ty, kamarádíčku, jsi bejval baronem?
- Baron:** Co zas? Kdopak ses, ty ohyzdo?
- Luka** *(se směje)* : Hraběte už jsem viděl, knížete jsem viděl... ale barona — potkávám prvněkrát, a to ještě pokaženýho ...
- Popel** *(se chechtá)* : Baron! A ty ses na mě vytahoval!
- Baron:** Už bys mohl mít rozum, Vasiliji.
- Luka:** Hehehe! Koukám se na vás, kamarádíčkové —jak tu žijete... oj, oj!
- Bubnov:** Takovej život, že jak ráno vstaneš, abys začal výt...
- Baron:** Žili jsme taky lip... Bejvalo, že jsem se po ránu probudil, ležel v posteli, pil kafe ...představte si kafe! Se šlehačkou... jo!
- Luka:** A pořád jste — lidi! Pitvoř se, uhejbej, jak chceš, člověkem ses narodil, člověkem umřeš... A pořád, jak se tak koukám, lidi se stávají rozumnější, všecko je zajímavější... třeba žijou všichni hůř, chtějí žít lepší... tvrdohlavci!
- Baron:** Ty, starej, kdopak ty seš?... Odkud ses tady vzal?
- Luka:** Já že?
- Baron:** Seš poutník?
- Luka:** Všichni jsme tady na zemi poutníci... Povídají, že i naše země je poutnice na nebi.
- Baron** *(přísně)* : Copak to, ale máš — pašport?
- Luka** *(po chvíli)* : A kdopak ty jsi? — Špicl?
- Popel** *(radostně)* : Správně, staříku. Tys mu to dal, baronkovi.
- Bubnov:** Jo, jo, dostal to pán...
- Baron** *(zahanbeně)* : Nu copak? Však si... dělám šoufky, staříku! Já sám, brachu, nemám papíry...
- Bubnov:** Nelži!
- Baron:** To je... já sice papíry mám... ale nejsou mi nic platný...
- Luka:** Tyhle papíry jsou všechny stejný... nikdy nejsou nic platný . . .
- Popel:** Barone, jdem do hospody...
- Baron:** Tak jo! No, buď zdráv, staříku... Ty si mi pěkný ptáček!
- Luka:** Všelicos bejvá, můj zlatej...
- Popel** *(ve dveřích na chodbu)* : No tak, jdeš nebo nejdeš! *(Odchází, Baron rychle běží za ním.)*
- Luka:** A opravdu byl baronem?
- Bubnov:** Kdopak ví! Že bejval pánem, to je jistý... To ještě teď je to na něm někdy vidět. Zdá se, že ještě neodvyk ...
- Luka:** Tenhle panský život, to je, holenku, jako neštovice... člověk se vyhojí, ale stopy na něm přece zůstanou...

Bubnov: To on zas ne, on je docela obyčejnej... To jenom tak někdy se vytahuje... Zrovna jako s tím tvým pašportem...

Aljoška *(vstoupí, je opilý, drží harmoniku, hvízdá si)* : Hej, lidičky!

Bubnov: Co řveš ?

Aljoška: Odpuště... promiňte! Já jsem člověk zdvořilej...

Bubnov: Už jsi zas chlatal?

Aljoška: Jak je libo! Zrovna mě vyhodil z komisařství pomocník hejtmana Mědjakin a povídá: Ať po tobě na ulici ani smrad nezůstane ...ninini! Já jsem člověk charakterní... A náš starej na mě soptí... Co je to — starej ? Pfu-uj! Omyl takovej... Ochlasta je to, náš starej... A já jsem takovej člověk, že... si nic nepřeju... Nic nechci — a hotovo! Na, kup si mě za rubl dvacet! Já nic nechci! *(Nasťa vejde z kuchyně.)* Kdybys mi dával milion — nechci! To by tak, aby mě, spravedlivýho člověka, komandoval — ochlasta, to by tak... nechci! Ne-chci! *(Nasťa stojí u dveří, vrtí hlavou, dívá se na Aljošku.)*

Luka *(dobrosrdečně)* : Ech, chlapče, přebral sis ...

Bubnov: Tupost lidská ...

Aljoška *(lehne si na podlahu)* : Na, zbašti si mě! Já — nic nechci! Já jsem mizernej člověk! Řekněte, jestli jsem horší? Proč jsem horší než ostatní? Mědjakin povídal: Na ulici nechod', hubu ti rozbiju!... A já — půjdu! Půjdu a lehnu si doprostřed ulice — sežer si mě! Já nic nechci!

Nasťa: Ubožák... tak mladej a už... tak pokřivenej ...

Aljoška *(spatří ji, poklekne)* : Ó, slečno! Mamzel! Parlé fransé... prejs-kurant! Přebral jsem si...

Nasťa *(zašeptá)* : Vasilisa!

Vasilisa *(prudce otevře dveře, Aljoškovi)* : Ty jsi tu zas?

Aljoška: Dobrý den... Pardon ...

Vasilisa: Řekla jsem ti, ty štěně, abys mi sem už ani nepách... a ty už jsi tu zas!

Aljoška: Vasiliso Karpovno... chceš já ti... zahraju funebráckej marš?

Vasilisa *(strká ho do ramene)* : Táhni!

Aljoška *(klopýtá ke dveřím)* : Počkej... to nesmíš! Funebráckej marš... onehdá jsem se ho naučil... to je skvělá muzika... Počkej! To nesmíš! ...

Vasilisa: Já ti ukážu... že nesmím... celou ulici na tebe poštvu - ještě jsi mladej, pohane jeden, abys nadával...

Aljoška *(uteče)* : Však já už jdu ...

Vasilisa *(Bubnovovi)* : Ať už mi sem ani nohou nepáchne! Rozumíš?

Bubnov: Já tu přece nejsem hlídačem...

Vasilisa: To mě nezajímá, co jsi! Z milosti tu žiješ, nezapomeň! Kolik jsi mi dlužen?

Bubnov *(klidně)* : Já to nepočítám ...

Vasilisa: Já ti to spočítám, až se budeš divit...

Aljoška *(otevře dveře)* : Vasiliso Karpovno! Já se tě ne-bo-jím... n-ne-boj-jím! *(Uteče.)*

(Luka se směje.)

Vasilisa: A kdo ty seš?

Luka: Kolemjdoucí pocestný . . .

Vasilisa: Nocuješ tu, nebo tu bydlíš?

Luka: To ještě uvidím ...

Vasilisa: Pašport! ...

Luka: Mám.

Vasilisa: Dej sem!

Luka: Já ti ho přinesu... do bytu ti ho donesu ...

Vasilisa: Pocestný! Kdybys řek radši pobuda, to by bylo spíš pravda ...

Luka *(vzdychne)* : Nejsi zrovna laskavá, matičko... *(Vasilisa jde ke dveřím Popelova pokojíku. Aljoška vykukuje z kuchyně, šeptá: Už je pryč. Có?)*

Vasilisa *(křikne)* : Už jsi tu zas? *(Alojška hvízdne a schová se. Nasťa a Luka se smějí.)*

Bubnov *(Vasilise)* : Není tady...

Vasilisa: do?

Bubnov: Vaska ...

Vasilisa: Ptala jsem se tě na něco?

Bubnov: No, vidím... jak všude koukáš ...

Vasilisa: Dívám se, jestli je tu pořádek, rozumíš? Proč ještě nemáte zameteno? Kolikrát jsem vám říkala, že tu musí být čisto?

Bubnov: Dneska má Herec...

Vasilisa: Do toho mi nic není, kdo! Ale až sem přijde zdravotní komise a napaří mi pokutu, všechny vás vyženu!

Bubnov *(klidně)* : A jak budeš žít?

Vasilisa: Bez toho svinstva tady! *(Jde do kuchyně. Nastě.)* Co ty tady strašíš? Copak ti huba zamrzla? Co tu stojíš jako sloup? Zameť podlahu! Natálii... jsi neviděla? Byla tady?

Nasťa: Nevím...neviděla jsem...

Vasilisa: Bubnove! Byla tu sestra?

Bubnov: To... jeho sem přivedla...

Vasilisa: Ten ...byl doma...

Bubnov: Vasilij ? Byl... S Kleštíkem tu mluvila tvoje Natálie...

Vasilisa: Já se tě neptám, s kým! Všude samý svinstvo ... sajrajt! Ech, vy... prasata! Aby tu bylo čisto... slyšíte! *(Rychle odchází.)*

Bubnov: Je v ní ale kus bestie!

Luka: Ženská navrčená!

Nasťa: Nediv se. Při takovým životě... Přivaž nějakého živýho tvora k takovému muži a uvidíš...

Bubnov: Nu, však ona není tak pevně přivázaná...

Luka: A to se vždycky...tak rozčertí?

Bubnov: Vždycky... To kvůli milenci přišla, víš, a když tu není...

Luka: No, to se jí stala velká křivda. Chochocho ... Kolik různých lidí na světě komanduje... a všelijakejma strašákama straší ty druhý, ale pořádek v životě není...ani čistota...

Bubnov: Všichni chtěj pořádek, ale nemaj na to rozumek. Ale tak jako tak se musí zamíst... Nasťo!... Dej se do toho.

Nasťa: Nu, to se ví, jak by ne! Copak jsem vaše posluhovačka... *(Odmlčí se.)* Dneska se spiju... tak se spiju...

Bubnov: I to — je co říct...

Luka: A pročpak to, děvče, že tak najednou chceš pít? Před chvílkou jsi brečela, a ted zas povídáš, že se chceš opít...

Nasťa: A spiju se a zas budu brečet... to je všecko!

Bubnov: To není tak moc ...

Luka: Ale pročpak to, pověz? Přece bez příčiny se ani vimrle neudělá ...
(*Nasťa mlčí, pokyvuje hlavou.*)

Luka: Tak... Cheche... páni lidé! Co s vámi bude?... Ukažte, já teda zametu.
Kdepak máte koště?

Bubnov: Za dveřma, na chodbě ... (*Luka vyjde ven.*)

Bubnov: Nastěnko!

Nasťa: Hm?

Bubnov: Nevíš, proč se Vasilisa tak rozčertila na Aljošku?

Nasťa: Někde o ní říkal, že se Vaskovi znechutila, a že Vaska ji nechá a chce si vzít Natašu... Půjdu odsud ...na jiné kvartýr...

Bubnov: A proč? Kampak?

Nasťa: Zhnusilo se mi to tu... jsem tu zbytečná ...

Bubnov: (*klidně*) : To budeš všude zbytečná... všichni lidi jsou na světě — zbyteční...

(*Nasťa pokyvuje hlavou. Vstane, tiše odchází na chodbu. Vstoupí Medvěděv. Za nim Luka s koštětem.*)

Medvěděv: Zdá se mi, že tebe neznám...

Luka: A ostatní lidi — všechny znáš?

Medvěděv: Ve svém okrese musím znát všechny... ale tebe — neznám...

Luka: To je asi tím, strejčku, že se celá země nevešla do tvýho okrese... Ještě zůstalo maličko vedle... (*Odchází do kuchyně.*)

Medvěděv: (*přistoupí k Bubnovovi*) : To je pravda, můj okres je malej... ale zato je horší než kterékoli velkej... Zrovna, než jsem šel ze služby, musel jsem toho ševce, Aljošku, odvézt na komisařství... Leh si tam, rozumíš, doprostřed ulice, hraje na harmoniku a řve: Já nic nechci, nic si nepřejnu!... Koně tam jezdí a vůbec — je tam fregvence... Můžou ho přejct nebo... Povedenej kluk!... No, našup jsem ho předved... Rád dělá brajgl...

Bubnov: Přijdeš si večer dát šachy?

Medvěděv: Přijdu. Mjo... A co... Vaska?

Bubnov: Nic ...Jako vždycky ...

Medvěděv: Tedy... žije?

Bubnov: Proč by nežil? On může žít...

Medvěděv: (*jako by nevěřil*) : Může? (*Luka vejde z chodby s kbelíkem v ruce.*) Mjó... tento — povídá se... o Vaskovi.. neslyšel jsi nic?

Bubnov: Ledacos člověk slyší...

Medvěděv: A o — Vasilise? Nepozoroval jsi nic?

Bubnov: Co?

Medvěděv: Tak, vůbec... Ty možná víš, ale lžeš. Všichni to vědí... (*Přísně.*) A lhat se nesmí, bratříčku ...

Bubnov: Proč bych lhal?

Medvěděv: Nu, tak!... Jsou to psi! Povídají: Vaska s Vasilisou... prý... Ale co je mi do toho! Já nejsem její otec, ale — strejc... Proč mně se smějou... (*Vstoupí Kyselá.*) Jaký jsou teď lidi!... Pořád se musí něčemu smát! A-a-a... ty jsi přišla?

- Kyselá:** Můj roztomilej garnyzón! Bubnove, zas mě na trhu přemlouval, abych si ho vzala ...
- Bubnov:** Nu tak... a co má být? Peníze má a chlapík je ještě statnej ...
- Medvěděv:** Já? Chochocho!
- Kyselá:** Ach, ty dědku plesnivěj! Ty se mě nedotýkej na bolavým místě! To jsem, můj zlatej, už všecko prodělala... vdát se je pro ženskou zrovna jako skočit v zimě pod led: jednou jsem to udělala — a na celej život toho mám dost...
- Medvěděv:** Ale — počkej... mužský přece nebejvají stejný...
- Kyselá:** Zato já jsem pořád stejná! Jak zdech můj drahej mužiček — ať je mu země lehká — celej den jsem z radosti sama proseděla: sedím a pořád nemůžu uvěřit svému štěstí...
- Medvěděv:** Jestli tě muž bil... mělas jít na policii stěžovat si...
- Kyselá:** Pánubohu jsem si osum let stěžovala — a nic to nepomohlo!
- Medvěděv :** Teď je zakázáno ženský bít... Teď je na všecko — přísnost a zákon — pořádek! Teď se nesmí jen tak někoho bít... bijou jenom pro pořádek!
- Luka** (*vede Annu*) : Nu tak, už jsme tady... ech ty! Copak můžeš takhle vysláblá chodit sama? Kde máš svý místo?
- Anna** (*ukazuje*) : Děkuju, dědečku ...
- Kyselá:** Vidíte — vdaná ženská... podívejte se!
- Luka:** Chudinka, je jako moucha...leze po chodbě, chytá se zdi a běduje... Pročpak ji pouštíte samotnou?
- Kyselá:** Nedohlídali jsme se, odpusťte, jemnostpane! Služku máme jenom jednu, šla asi na procházku . . .
- Luka:** Vidiš — ty se posmíváš... ale copak je možná člověka jen tak nechat? Ať je jakej chce... pořád je člověkem...
- Medvěděv:** Dozor potřebuje! Co kdyby najednou umřela? Bude z toho potahování! Musíte ji hlídat. . .
- Luka:** Tak, tak, pane štábní!
- Medvěděv:** Mjó... já zrovna... nejsem štábní...
- Luka:** Že ne? Ale vypadáte zrovinka tak báječně!... (*Na chodbě je hluk. Je slyšet tlumené výkřiky.*)
- Medvěděv:** Co je to... výtržnost?
- Bubnov:** Asi...
- Kyselá:** Jděte se podívat!
- Medvěděv:** To je taky moje povinnost!... Ech, ta služba! Načpak bránit lidem, když se chtějí prát? Sami by přestali... až se unaví... Dát jim tak možnost volně se prát, kolik se komu chce... sami by se prali míň...protože by si to dyl pamatovali...
- Bubnov** (*slézá s pryčny*) : Promluv o tom se svým šéfem ...
- Kostylev** (*prudce rozrazí dveře, křičí*): Abrame! Pojd hned... Vasilisa... Natašu mlátí... pojd! (*Kyselá, Medvěděv, Bubnov vyběhají; Luka se dívá za nimi a pokyvuje hlavou.*)
- Anna:** Panebože... chudák Natašenka! ...
- Luka:** Kdo se tam pere?
- Anna:** Šefová se sestrou ...
- Luka** (*postoupí k Anně*) : A proč to dělají?
- Anna:** Tak... jsou najedený... zdravý . . .

Luka: Jak ty se jmenuješ?
Anna: Anna... Koukám tak na tebe ...mýmu nebožtíku otci jsi podobnej... taky takovej laskavej... citlivej ...
Luka: To život mě tak vycitýroval, že jsem tak citlivej... (*Směje se chraplavým hlasem.*)
Opona.

DĚJSTVÍ DRUHÉ

Táž scéna. Večer. Na prýčnách u kamen sedí *Satén*, *Baron*, *Křivonoska* a *Tatar* a hrají karty. *Kleštík* a *Herec* přihlížejí hře. *Bubnov* na své prýčně hraje s *Medvěděvem* šachy. *Luka* sedí na stoličce u Anniny postele. Noclehárna je osvětlena dvěma lampami. Jedna visí na zdi nad hráči karet, druhá nad *Bubnovou* prýčnou.

Tatar: Ještě jednou — a už nehraju...
Bubnov: Křivonosko, zazpívej! (*Zpívá.*)
Slunce zapadá i vzhází...
Křivonoska (*pokračuje v písni*):
A v žaláři mém je tma ...
Tatar (*Saténovi*) : Míchej karta! A správně míchej! Víme, co jsi zač ...
Bubnov a Křivonoska (*společně*): Dnem i noci přísnou stráží — ech! Hlídejí moje okna ...
Anna: Jenom bití... křivdu... jinak nic jsem nepoznala... nic jsem nepoznala!
Luka: Ech, matičko! Nestěžuj si!
Medvěděv: Kam to táhneš? Koukej přece ...
Bubnov: Ale! Tak, tak ...
Tatar (*hrozí Saténovi pěští*): Pročpak ty chceš to karta schovat... Já to vidět... ty...
Křivonoska: Nech toho, Asane! Stejně nás oberou... Bubnove, zpívej!
Anna: Nepamatuju, že bych se byla někdy dosyta najedla... Nad každým kouskem chleba jsem se třásla... celej život jsem se třásla... Trápila... abych nesnědla víc než jinej... Celej život jsem v hadrech chodila... Celej svůj nešťastnej život... A proč to všecko?
Luka: Ech, ty dětino. Unavila ses? To je to!
Herec (*Křivonoskovi*) : Svrška vynes... svrška, vrtáku!
Baron: A my máme krále.
Kleštík: Vždycky nás přebijou...
Satén: To my už máme takovej zvyk.
Medvěděv: Dáma!
Bubnov: Já taky... nu-u...
Anna: A teďka umírám...
Kleštík: Vidiš, vidiš, tady to máš! Kníže, nech těch karet. Nech toho, povídám...
Herec: Bez tebe by asi nevěděl, co má dělat!
Baron: Koukej, Andrjušo, dej si pozor, abych tě nevyprovodil ze dveří!
Tatar: Rozdej to ještě jednou. Tak se dlouho chodí se žbánem, až se ucho... a já taky!
Kleštík (*kývá hlavou, jde k Bubnovovi*).
Anna: A pořád si myslím: Panebože, copak mám trpět i tam, na onom světě? Copak i tam?

- Luka:** Tam nic nebude! Jen klidně lež! Nic tam není! Tam si oddechneš!... Dočkáš se! Každý, má milá, si musí vytrpět to své... *(Vstane a odejde do kuchyně.)*
- Bubnov** *(zpívá):* Hlídejte mě, jak chcete...
- Křivonoska:** Já vám utéct nemohu ...
(Společně.)
Třeba mám rád svoboděnkou... ech!
Nezbavím se okovů . . .
- Tatar** *(křičí) :* Aha! Ta karta ty dával do rukáv!
- Baron** *(rozpačtě) :* No... a mám ti ji snad strkat do nosu?
- Tatar:** Já to vidět! Švindlér! Já už nebudem hrát!
- Satén** *(sbírá karty):* Koukej, Asane, dej nám pokoj... Víš přece, že hrajem falešně. Proč s námi teda hraješ?
- Baron:** Prohrál pár krejcarů a dělá randál, jako by prohrál milion... to ses kníže?
- Tatar:** Má se hrát počestně!
- Satén:** A pročpak?
- Tatar:** Jak to — pročpak?
- Satén:** Nu tak... pročpak?
- Tatar:** Ty nevědět proč?
- Satén:** A ty to víš ?
(Tatar zlostně plivá, všichni se mu smějí.)
- Křivonoska** *(dobrosrdečně) :* Ty jsi ale podivín, Asane! Pochop to přece! Kdyby začli žít poctivě, tak za tři dni pojdu hladý...
Tatar: A co já mít s tím společnýho! Má se počestně žít!
Křivonoska: Pořád si vede svou! Pojd' pít čaj... Bubne! Ech vy okovy, moje okovy!
Bubnov: Vy železní strážci...
Křivonoska : Pojd', Asane! *(Odchází a zpívá.)* Nesejmu vás, nerozbiju ...ech!
Tatar *(zahrozí pěstí Baronovi a odejde za svým druhem).*
Satén *(Baronovi se smíchem) :* No, vašnosto, to jsme si zas slavně dřepi do bláta! Vzdělanej člověk a kartu do rukávu strčit nedovede ...
Baron *(rozhazuje rukama):* Čert ví, jak se to ...
Herec: Nemáš talent... nevěříš si... a bez toho to nikdy nikam nedotáhneš . . .
Medvěděv: Mám jednu dámu... a ty dvě ...m-jó!
Bubnov: Jedna není marná, když je věrná... Ty táhneš ...
Kleštík: Prohrál jste, Abrame Ivanyči?
Medvěděv: Do toho ti nic není, rozumíš? A buď zticha ...
Satén: Vyhráli jsme třiapadesát kopejek ...
Herec: Tři kopejky dáš mně... Ale ne, nač by mi byly ty tři kopejky?
Luka *(vyjde z kuchyně):* Tak co, obehráli jste Tatara? A teď se jde na kořaličku, ne?
Baron: Pojd' s námi.
Satén: Ať vidíme, jak vypadáš nalíznutěj ...
Luka: Lepší než střízlivěj ...
Herec: Pojd', staříku... já ti budu deklamovat kuplety ...
Luka: Co je to?

- Herec:** Verše ...rozumíš ?
- Luka:** Verše-e! A načpak já potřebuju verše!
- Herec:** Tak... pro legraci... a někdy vážně...
- Satén:** Hej, ty kupletisto, jdeš s námi nebo ne? *(Odchází s Baronem.)*
- Herec:** Už jdu... já vás dohoním. Tak na příklad, starej, z jedny básně... ale začátek jsem zapomněl... zapomněl... *(Drbe si čelo.)*
- Bubnov:** Hotovo! A je vyřízená ta tvoje dáma... táhni!
- Medveděv:** Ale tam já nechtěl táhnout... unáhlil jsem se!
- Herec:** Dřív, dokud můj organismus nebyl otrávený alkoholem, míval jsem, starej, znamenitou paměť... A tedka vidíš... hotovo, brachu! Jsem se vším hotov! Vždycky jsem čet tu báseň s ohromným úspěchem... obrovský aplaus! To ty... nevíš, co je to takový aplaus... To je, brachu, jako... vodka! To jsem takhle vyšel, postavil se *(postaví se do pózy)*. Postavil jsem se... a... *(Mlčí)* Nemůžu si vzpomenout... ani na slovo... si nevzpomenu! A byla to má zamilovaná báseň... je to špatný se mnou, staříku?
- Luka:** No, dobrý to není, když jsi to svoje zamilovaný zapomněl. V tom zamilovaným je celá naše duše.
- Herec:** Propil jsem duši, starej... já, brachu, jsem už vyřízený... A proč vyřízený?... Protože jsem si dost nevěřil... A to je konec!
- Luka:** No, copak? Ty... můžeš se léčit! Od pití teď léčí, slyšíš! Zadarmo, bratříčku, úplně zadarmo léčí... Takovou nemocnici zařídili pro pijáky... a tam je zadarmo léčí... Uznali to, vidíš, že opilec je taky člověk a dokonce jsou rádi, když se chtějí léčit! No, vidíš, jen do toho... Jdi tam ...
- Herec** *(zadumčivě)* : Kam? Kde to je?
- Luka:** To... v jednom městě ...jakkak se... Má takový jméno ...Počkej, já ti hnedka povím, jak se jmenuje... A víš co? Ty se zatím připravuj! Nepij už... Seber se — a třeba trp... A potom se vyléčíš... a začneš žít znovu... je to tak, brachu, znovu, že? Nu, rozhodni se... tak nebo tak ...
- Herec** *(usmívá se)* : Začít znovu? Od počátku?... To je ono... Mjo... Znovu... *(směje se.)* No, to se ví... To bych moh... To přece můžu, že?
- Luka:** Proč ne? Člověk — ten může všechno, stačí jenom chtít...
- Herec** *(jako by náhle procitl)* : Ty podivíne! Bud zatím sbohem! *(Hvízdá si.)* Sbohem ...starouši. *(Odejde.)*
- Anna:** Dědečku!
- Luka:** Copak, matičko?
- Anna:** Povídej si se mnou ...
- Luka** *(jde k ní)* : Pročpak ne, popovídáme si...
- Kleštík** *(se rozhlíží, mlčky přistoupí k ženě, dívá se na ni a dělá rukama nějaká gesta, jako by chtěl ne co říci).*
- Luka:** Jak se ti daří, bratříčku?
- Kleštík** *(tiše):* Ujde to... *(jde ke dveřím na chodbu, na několik vteřin se zastaví, civí mlčky před sebe — pak odejde.)*
- Luka** *(provází ho pohledem)* : Těžko je tvému muži, těžko...
- Anna:** Nic mi do něj není...
- Luka:** Bil tě?...
- Anna:** A jak. To kvůli němu tedka usychám ...
- Bubnov:** Má žena mívala milence ...ten ti uměl hrát šachy, šelma...
- Anna:** Dědečku! Povídej si se mnou... Je mi dusno!

- Luka:** To nic není! To před smrtí, holubičko. To nic, má milá... Vidiš, umřeš a budeš mít pokoj... nic už nebudeš potřebovat a ničeho se nemusíš bát... Lež klidně... odpočiň si... Smrt všecko urovná... Lidi povídají: Umřeš a oddychněš si... a je to pravda, má milá! Kdepak tady na světě si můžeš oddychnout.
- Popel** *(vejde. Je podnapilý, zachmuřený. Posadí se na prýčnu u dveří a sedí mlčky, nehybně.)*
- Anna:** A tam potom — jsou tam taky muka?
- Luka:** Tam nic nebude. Docela nic. Věř mi. Klid — a jinak nic. Odvedou tě k pánubohu a řeknou: Pane, podívej se, tady přišla tvoje otrokyně Anna...
- Medvědév** *(přísně) :* Jak to můžeš vědět, co tam řeknou? Eh, ty...
- Popel** *(při Medvěděvových slovech pozvedne hlavu a poslouchá).*
- Luka:** Třeba to vím, pane štábní...
- Medvědév** *(smířlivé) :* Mhm... jo. Nu... To je tvoje věc... Tak, tak... a já nejsem žádnéj štábní...
- Bubnov:** Beru ti dva...
- Medvědév:** Ach ty... aby tě...
- Luka:** A Pámbu — podívá se na tebe mírně, laskavě, a řekne: Tu Annu já znám! No, řekne, odvedte ji, tu Annu, do ráje! Ať si odpočne...měla těžkej život, hodně se unavila... Jen ať má teď pokoj, ta Anna ...
- Anna:** Dědečku... můj zlatej... kdyby tak... kdyby tam byl... takovej klid ...abych už nic necítila...
- Luka:** Nebudeš! Tam nic nebude! Věř mi to! Klidně můžeš opustit tenhle svět, bez obav... Smrt, říkám ti, ta je nám — jako matka malým dětem...
- Anna:** A třeba ...třeba se možná ještě uzdravím, ne?
- Luka:** A načpak? Abys tady znova trpěla?
- Anna:** Nu... víš, tak docela maličko... ještě maličko žít... trošičku! Když tam nahoře už nebudou muka... mohla bych tady ještě trošku vytrpět... to bych mohla!
- Luka:** Tam už nebude vůbec nic! ...docela nic...
- Popel** *(vstane) :* To je pravda... a možná, že to není pravda...
- Anna** *(polekaně) :* Panebože...
- Luka:** A vida, fešák ...
- Medvědév:** Kdo to tu huláká?
- Popel** *(přistoupí k němu) :* Já? A co má být?
- Medvědév:** Že zbůhdarma hulákáš! Člověk se má chovat slušně...
- Popel:** Eh... ty hňupe! A k tomu ještě strejc... chochocho!
- Luka:** Poslyš, neměl bys křičet, bratříčku. Tady žena umírá... smrt má na jazyku... neruš ji!
- Popel:** Tobě to, dědku, udělám kvůli ...Tebe si vážím! Ty seš, brachu, chlapík! Hezky umíš lhát... Dovedeš vyprávět příjemný pohádky... Jen lži, mě to nevadí!... Málo je, brachu, na světě toho příjemného!
- Bubnov:** Opravdu umírá ta ženská?
- Luka:** Zdá se, že to myslí doopravdy...
- Bubnov:** To znamená, že už přestane ten její kašel... kašlala v jednom kuse... Beru ti dva!
- Medvědév:** Aby tě hrom bacil rovnou do srdce!

Popel: Abrame!

Medvěděv: Nejsem pro tebe Abram!

Popel: Abraško! Nataša stůně?

Medvěděv: Co je tobě do toho?

Popel: Počkej řekni mi, natloukla jí hodně Vasilisa?

Medvěděv: Říkám ti, že ti do toho vůbec nic není... To je rodinná záležitost... A kdo ty vlastně jsi?

Popel: Tak něco, jako bych nebyl... A když budu chtít, tak už Natašu neuvídíte!

Medvěděv (*vyskočí* : Co to žvaníš? O kom to... O moji neteři, že by... Ech, ty... zloději!

Popel: Zloději, povídáš... Ještě jsi mě při krádeži nechyt...

Medvěděv: Jen počkej! Však já tě chytnu... a nebude to dlouho trvat....

Popel: Chytneš ...no, dobrá... ale pamatuj si, že tady v ty díře bude se všemi zle! Snad si nemyslíš, že budu u soudu mlčet? To tak... čekej si od vlka slitování. Budou se ptát: Kdo tě ke krádeži naváděl a místo ukázal? Miška Kostylev se ženou! A kdo od tebe kupoval kradený věci? Miška Kostylev se ženou!

Medvěděv: Lžeš! Nebudou ti to věřit!

Popel: Budou, protože to je pravda! A tebe taky do toho zamotám... chacha! Vás tady všechny, vy čerti, do toho dostanu, uvidíte!

Medvěděv (*ztrácí rovnováhu*) : Lžeš! A... lžeš! A co jsem ti já zlého udělal? Ty... vzteklej pse!

Popel: A co dobrýho jsi mi udělal?

Luka: Ta-ak!

Medvěděv (*Lukovi*) : Co ty do toho kvákáš? Ty se starej o svý! To je soukromá záležitost!

Bubnov (*Lukovi*) : Ty mlč! S tebou jsme krávy nepásli!

Luka (*smířlivě*) : Vždyť já nic neříkám! Já jenom, že když někdo druhýmu neudělal nic dobrýho, tak špatně jednal ...

Medvěděv (*nechápe to*) : To-to! To jsou naše soukromý věci, a my se tady dohromady známe... ale ty — kdo jsi ty? (*Zlostné odfrkuje a rychle odejde.*)

Luka: Rozčílil se kavalír... Chocho! Ty vaše věci, přítelíčkové, jak to tak pozoruju, jsou jaksepatří pomotaný!

Popel: Běžel to žalovat Vasilise ...

Bubnov: Ty nemáš rozum, Vasiliji! Zase se ti zachtělo hrát si na hrdinu... koukni, to svý hrdinství si můžeš nechat, až půjdeš do lesa na houby... ale tady ti není nic platný... Ještě ti tu hlavu za živa utrhnou...

Popel: No, no! Nás, jaroslavský, holejma rukama nepřemůžou... Když bude vojna, tak se budem bít...

Luka: Ale nejlíp bys, chlapče, udělal, kdybys odsud odešel...

Popel: Ale kam? Nu, řekni kam...

Luka: Jdi... na Sibiř ...

Popel: Hehe! To už si počkám, až mě tam pošlou na státní outraty...

Luka: Ty, poslechni, měl bys tam opravdu jít... Tam si rnůžeš najít svou cestu... Tam je takových lidí třeba!

Popel: Moje cesta je už určená! Můj otec celej život seděl v arestu a to mi taky odkázal... Ještě jsem byl děcko a už mi říkali, že jsem zloděj, zloděje syn...

Luka: Sibiř — to je krásná země! Zlatá země! Kdo má rozum v hrsti a zdravý ruce, tomu je tam hej — jako okurce v pařeništi.

Popel: Dědku, proč ty pořád lžeš?

Luka: Copak?

Popel: Jsi hluchý? Proč lžeš, povídám?

Luka: A kde že lžu?

Popel: Pořád ...Všechno, povídáš, je tady dobrý, a tamto je taky dobrý ...To je přeci lež! Co z toho máš?

Luka: Věř mi, jdi a přesvědč se sám... Ještě mi poděkuješ... Proč tady zbytečně ztrácíš čas? A... načpak je ti ta pravda tolik potřebná... Ta pravda se ti může stát bičem...

Popel: Mně už je všecko jedno. Když bič, tak bič...

Luka: Ty jsi divný člověk! Nebo snad chceš sám sebe zahubit?

Bubnov: Co to tady povídáte za nesmysly? Tomu nerozumím. Jakoupak ty, Vasko, potřebuješ pravdu? A na co? Přece sám dobře znáš pravdu o sobě... a všichni ji dobře znají...

Popel: Počkej, nežvaň! Ať on mi to řekne ...Poslyš, dědku, co myslíš — je Bůh?

Luka *(mlčí, usmívá se.)*

Bubnov: Lidi žijou... jako plavou tříštky po řece... vystaví dům... a tříštky plavou...

Popel: No, co myslíš, řekni?

Luka *(nezvučně):* Když věříš, tak je... když nevěříš, tak... čemu věříš, to je...

Popel *(mlčky a udiveně civí na staříka).*

Bubnov: Tak já jdu, čaje se napít... pojdte do hospody! Hej!

Luka *(Popelovi):* Pročpak se na mě tak díváš?

Popel: Tak... Počkej... To znamená...

Bubnov: No, tak já jdu sám... *(jde ke dveřím a setká se s Vasilisou.)*

Popel: Víš... možná, že máš pravdu...

Vasilisa *(Bubnovovi) :* Je Nastasie doma?

Bubnov: Ne... *(odejde).*

Popel: Vida... přišla...

Vasilisa *(přistoupí k Anně):* Ještě žiješ?

Luka: Nech ji na pokoji...

Vasilisa: A co ty... co ty tu okouníš?...

Luka: Já můžu odejít... když je libo

Vasilisa *(jde ke dveřím Popelova pokojíku) :* Vasiliji, mám s tebou co mluvit...

Luka *(otevře dveře na chodbu, prudce je přibouchne, opatrně se vkrade na prýčnu a pak na pec).*

Vasilisa *(z Popelova pokojíku):* Vasko, . pojd' sem!

Popel: Nepůjdu... nechci...

Vasilisa: A... proč? Ty se na mě hněváš?

Popel: Smutno je mi... už mě nebaví takovej život...

Vasilisa: A já... já tě taky nebavím?

Popel: Ty taky . . .

Vasilisa *(silně si utáhne šátek na ramenu, přitiskne ruce k hrudi. Jde k Annině posteli, nahlédne za závěs a obrátí se k Popelovi).*

Popel: Nu... povídej tedy...

Vasilisa: Co mám povídat? Milýho násilím nepřiměješ... a já nemám v povaze prosit se někoho o milosti. Děkuju ti za upřímnost...

Popel: Za jakou upřímnost?

Vasilisa: Tak, že už tě nebavím... Nebo to není pravda?

Popel *(mlčky se na ni dívá).*

Vasilisa *(přistoupí k němu) :* Co koukáš? Neznáš mě?

Popel *(vzdychne) :* Jsi hezká, Vasiliso... *(Vasilisa mu položí ruku na rameno, ale on ji setřese prudkým trhnutím ramen)*... ale nikdy mě k tobě srdce netáhlo... žil jsem s tebou, a to je všechno... nikdy ses mi nelíbila...

Vasilisa *(tíše) :* Ta-ak... Tedy...

Popel: Tady už není o čem mluvit. Není o čem... jdi si po svém ...

Vasilisa: Tak... Jiná se ti zalíbila?

Popel: O to se nestarej... A kdyby se zalíbila, nebudu si tě brát za dohazovačku...

Vasilisa : A špatně děláš ... *(významně)* Možná, že bych ti ji zrovna já namluvila...

Popel *(podezřívavě) :* A koho?

Vasilisa: Však ty víš... nač se přetvařuješ? Vasiliji... já jsem ženská upřímná... *(Tíše.)* Nezapírám... žes mi ublížil... z ničeho nic jsi najednou bičem šlehl... Pořád jsi říkal, že mě máš rád... a najednou ...

Popel: Najednou to nebylo... to už dávno jsem ti říkal... že nemáš duši... A ženská musí mít duši... jinak je to — jako zvířata... Je třeba... pořád se navzájem učit... a ty — čemu tys mě učila?

Vasilisa: Co bylo, bylo... Já vím, člověk — sám za sebe nemůže... Už mě nemáš rád... dobrá! K tomu stejně jednou muselo dojít...

Popel: To znamená, že — je tedy konec... Rozešli jsme se klidně, bez skandálu... a všechno je v pořádku!

Vasilisa: Ne, počkej! Přece jenom... když jsem s tebou držela, víš... pořád jsem doufala, že mi jednou pomůžeš dostat se z tohoto marastu... že mi pomůžeš od muže, od strýce... od celého tohoto života ...A možná, že jsem ani neměla ráda tebe, Vasko, ale tu svou naději, tu svou důvěru v tebe... Chápeš to? Čekala jsem, že mě odtud vytáhneš...

Popel: Nejsi — skoba, a já nejsem — kleště... Sám jsem myslel, že jsi ženská rozumná... a jsi přece rozumná... ty jsi — chytrá!

Vasilisa *(těsně se k němu sklóní) :* Vasjo, počkej... pomůžeme jeden druhému ...

Popel: Jak to?

Vasilisa *(tíše, vášnivě) :* Tak... Sestra ...vím, že se ti líbí...

Popel: Proto ji tak biješ — jako zvíře! Dej si pozor, Vasiliso ! Jí se nedotýkej . . .

Vasilisa: Počkej! Nerozčiluj se! Můžeme se přece domluvit klidně, po dobrém... Chceš se s ní oženit? A ještě ti dám peníze, tři sta rublů ti dám! A seženu-li víc, dám ti víc ...

Popel: Přestaň... Jak to? Za co?

Vasilisa: Zbav mě mýho muže! Sejmi se mě tu oprátku...

Popel *(tíše si hvízdne) :* Tak je to tedy! To jo! Tos sis chytře vymyslela... muže chceš dostat do hrobu, milence na Sibiř, a sama ...

Vasilisa: Vasko! Proč na Sibiř? To nemusíš přece sám ...zjednáš si... A kdyby i sám, kdo se to doví?... A Natálie ! ...Peníze budou ...považ ...odjedeš někam daleko... a mě na věky osvobodíš... A když Nataša nebude se mnou, bude to dobře jen pro ni. Ani vidět ji nemůžu... kvůli tobě mám na ni vztek

...nedovedu se už ovládnout... týráš ji, biju... tak biju, že pak sama lítostí pláču... Ale zase ji biju! A budu ji bít!

Popel: Ty bestie! A ještě se chvástáš svou surovostí!

Vasilisa: Nechvástám, pravdu mluvím. Pochop to, Vasko... Už jsi několikrát kvůli mému muži seděl ve vězení, kvůli jeho lakotě... A jaký je ke mně... jako štěnice se do mě vpil...čtyři roky cucá mou krev! Jaký je to pro mě muž? Natašku týrá, posmívá se jí, říká jí, že je žebrota! A na všechny je takový — jako jed...

Popel: Chytře to navlíkáš ...

Vasilisa: Moje slova — jsou jasná... Jenom hlupák by nepochopil, oč jde ...

Kostylev (*opatrně vstoupí a krade se podél zdi*).

Popel (*Vasilise*) : Nu... tak teď už jdi!

Vasilisa: Rozmysli jsi to! (*Spatří muže.*) To jsi ty ? Špehuješ ?

Popel (*vyskočí a divoce se dívá na Kostyleva*).

Kostylev: To jsem já... já! A vy jste tu... sami? Ta-ak... Domlouváte se, co? (*Dupne a křičí.*) Vasko... ty kryso! Ty holoto žebrácká! (*Poleká se svého křiku, který se hlasitě rozléhá v tichu a nehybnosti.*) Odpusť mi, panebože... Zase jsi mě, Vasiliso, donutila k hříchu...Všude tě hledám... (*Pišťí.*) Je čas jít spát! Olej do lampičky jsi zas nenalila... eh, ty! Svině žebrácká!... (*Hrozí jí třesoucíma se rukama, Vasilisa jde pomalu ke dveřím, ještě se ohlédne na Popela.*)

Popel (*Kostylevu*) : Jdi... Jdi pryč!

Kostylev (*křičí*) : Já — jsem tu pánem! Ty jdi pryč, ty zloději...

Popel (*hluše*) : Jdi pryč, Miško, nebo . . .

Kostylev: Jen se opovaž! Ty... já tě ...

Popel (*chytí ho za límec a lomcuje s ním. V tom se ozve na peci hlasitě vzdychnutí a zívání. Popel pustí Kostyleva, ten křičí a vyběhne otevřenými dveřmi*).

Popel (*vyskočí na pryčnu*) : Kdo je tu? ...

Luka (*vystrčí hlavu*): Copak?

Popel: To jsi ty?...

Luka (*klidně*) : Já... já osobně... ó, Jezu Kriste!

Popel (*zavře dveře, hledá zavoru, ale nenajde ji*) : A, čerti... Ty, dědku, slez dolů!

Luka: Hnedka... však už lezu ...

Popel (*ostře*) : Co jsi dělal na peci?

Luka: A copak se na peci dělá?

Popel: Šel jsi přece na chodbu?

Luka: Na chodbě, bratříčku, je pro mě, pro staříka, zima...

Popel: A ty jsi — poslouchal?

Luka: Poslouchal. Jakkpak nemám poslouchat? Copak jsem hluchý? Ach, chlapče, štěstí k tobě přichází... K tobě jde štěstí!

Popel (*podezíravě*) : Jaký štěstí? V čem?

Luka: Už v tom, že jsem vylez na pec.

Popel: A proč jsi tam klidně neležel?

- Luka:** Proč? Asi proto, že mi tam bylo horko... a pro tvoje osiřelý štěstí... A potom taky, ozval jsem se, aby se snad ten chlapec neunáhlil... a nepřiškrtil toho staříka ...
- Popel:** Ta-ak ...To by se mohlo snadno stát... nenávidím ho...
- Luka:** Jaký div? To je na to šup... To často se takhle lidi unáhlí...
- Popel** (*usmívá se*) : A co ty? Taky ses někdy tak unáhlil?
- Luka:** Chlapče! Poslyš, co ti povím: tu ženskou si drž hezky od těla! Tu si nikdá k sobě nepouštěj... Muže si sama se světa sprovodí, a šikovněji než ty, uvidíš! Ty ji, tu bestii, nikdá neposlouchej... Podívej se na mě... Jsem lysý jako koleno... A od čeho? Zrovna od takových ženských... Poněvadž jsem takových ženských poznal možná víc, než jsem měl vlasů na hlavě... A ta Vasilisa je... horší než furyje!
- Popel:** Tak ani nevím ...jestli ti mám poděkovat... nebo tě taky ...
- Luka:** Ty — počkej ...nemluv hlouposti! Nic lepšího nepovíš! A poslyš: Tu, která se ti tady líbí, vem za ruku a hezky s ní odsud — marš! Jdi, jdi — pryč odsud!
- Popel** (*zachmuřeně*) : Když je to někdy těžký, poznat lidi! Kdo je dobrej, kdo zlej... Já to nepoznám. ..
- Luka:** Nač to chceš poznat? ...Člověk je takový i makový... jak je jeho srdce naladěno, takový je... dneska dobrý, zítra zlý... A když už tě ta holka chytla za srdce... jdi s ní odsud a máš to... Anebo jdi sám... Jsi mladý, ženskou si vždycky najdeš ...
- Popel** (*bere ho za rameno*) : Ne, ty dědku, řekni, proč je to všecko tak...
- Luka:** Počkej, pusť... Podívám se na Annu... před chvílkou nějak těžce dýchala... (*Jde k posteli, odkryje záclonu, dívá se, hmatá rukou. Popel se zamýšleně a rozpačitě dívá za ní*) Ježíši Kriste, přemilostivý! Přijmi duši své otrokyně, v pánu zesnulé Anny ...
- Popel** (*tiše*) : Umřela? (*Přistoupí, vytáhne se na špičky a dívá se Lukovi přes rameno.*)
- Luka** (*tiše*) : Dotrpěla!... A kde je ten její?
- Popel:** Asi v hospodě...
- Luka:** Musíme ho zavolat...
- Popel** (*zachvěje se*) : Nemám mrtvý rád...
- Luka** (*jde ke dveřím*) : A proč je mít rád?... Máš mít rád živé... to je třeba... živé mít rád ...
- Popel:** Já jdu s tebou ...
- Luka:** Bojiš se?
- Popel:** Nemám rád mrtvý. (*Rychle odcházejí. Na scéně je prázdko a ticho. Za dveřmi na chodbě je slyšet hluk, nepravidelný, nepochopitelný. Potom vstoupí Herec.*)
- Herec** (*zastaví se, nezavře dveře, stojí na prahu, opírá se o veřeje, křičí*) : Hej, starej! Kde jsi? Už jsem si vzpomněl... Slyšíš ? (*Zavravorá, udělá dva kroky dopředu, postaví se do pózy a recituje*) :
Pánové! Jestliže k pravdě svaté
svět cestu neumí najít,
čest šilenci, který zachytí
pro lidstvo snění zlaté ...
(*Za Hercem u dveří se objeví Nataša.*)
A kdyby jednou země naší pout
slunce zapomnělo navštívit,

- celý svět by mohl zítra osvětit
mozkem šíleným kdejaký bloud ...
- Nataša** (*se směje*) : Ty hastroši! Přebral sis ...
- Herec** (*obráť se k ní*) : A-a, to jsi ty?... A kde je staroušek... ten milý dědeček? Tady, jak se zdá, nikdo není... Nataško, sbohem!... Sbohem... Nataško!
- Nataša** (*vchází*) : Ani nepozdravíš, a už sbohem dáváš...
- Herec** (*postaví se jí do cesty*) : Já — odejdu, odejdu odsud... Přijde jaro a já — budu pryč...
- Nataša**: Počkej, pusť... a kam chceš jít?
- Herec**: Vyhledat město... léčit se... Ty taky odejdi... Ofélie... jdi do kláštera... Víš, je taková nemocnice... pro pijáky... Nádherná nemocnice... Všude mramor... mramorová podlaha... Světlo... čisto... jídlo je tam... a všechno zadarmo. I podlaha je mramorová, ano! A já ji najdu a vyléčím se... a začnu znova... Jsem na cestě k znovuzrození... jak řekl král... Lear. Víš, Nataško... na jevišti jsem se jmenoval Sverčkov-Závořský... to už nikdo neví, nikdo to neví! Tedka už nemám jméno... Dovedeš to pochopit, jak je to strašný — ztratit jméno? Dokonce i psi mají nějaký jméno...
- Nataša** (*obchází Herce, zastaví se u Anniny postele a nahlédne za závěs*)
- Herec**: Bez jména — není člověk člověkem...
- Nataša**: Podívej se... holoubku... vždyť ona umřela...
- Herec** (*vtří hlavou*) : Není možná ...
- Nataša** (*couvne*) : Panebože... podívej se ...
- Bubnov** (*ve dveřích*) : Na co se mám podívat?
- Nataša**: Anna umřela.
- Bubnov**: To znamená, že už nebude kašlat... (*Jde k Annině posteli, dívá se, pak jde ke své pryčně*) Musíme to říct Kleštíkovi... to je jeho starost...
- Herec**: Já jdu... a řeknu mu, že ztratila jméno!... (*Odejde.*)
- Nataša** (*vprostřed místnosti*) : Já taky třeba jednou... zrovna tak... někde ve sklepe... zapomenutá ...
- Bubnov** (*rozkládá po své pryčně nějaké hadry*) ; Co si tam brumláš?
- Nataša**: Tak... pro sebe...
- Bubnov**: Čekáš na Vasku? Taky tě jednou bude bít, neboj se...
- Nataša**: To už je jedno, kdo mě bude bít... Ať je to tedy radši on...
- Bubnov** (*ukládá se k spánku*) : Nu, to je tvoje věc...
- Nataša**: Je jí líp, že umřela... Ale přece jen je člověku líto... Panebože!... Proč vlastně žije člověk?
- Bubnov**: To je tak, holka; narodí se, žije, umře. I já umřu... a taky ty... Čeho litovat? (*Vejdou: Luka, Tatar, Křivonoska a Kleštík ; Kleštík jde za nimi, pomalu, shrbený.*)
- Nataša**: Pš-š! Anna ...
- Křivonoska**: Už víme... království nebeské dej jí, pane...
- Tatar** (*Kleštíkovi*) : Bude třeba vytáhnout ven! Ze světnice vytáhnout! Tady — mrtví nesmí být, tady — budou spát živí...
- Kleštík** (*nezyučně*) : Vynesem ji...
- (*Všichni jdou k posteli, Kleštík se dívá na ženu přes záda ostatních.*)
- Křivonoska** (*Tatarovi*) : Ty se bojíš, že bude cítit? Ale kdepak... ta už celá vyschla za živa...

- Nataša:** Panebože! Nikdo nepolituje... nikdo neřekne ani slůvko lítosti! Ech, vy ...
- Luka:** Ty, děvče, nermuť se... to nic! Jakpak mají mrtvé litovat, když živé nelitují...Ech, má milá... živé nelitujem, sami sebe politovat nedovedem... kdepak!
- Bubnov** (zívá) : A potom... smrt, ta se slov nebojí... bolest, to tak ještě, ale smrt — ne!
- Tatar** (lehá si) : Policii muset zavolat...
- Křivonoska:** Policii — to je nutné! Kleštíku, oznámils to policii?
- Kleštítk:** Ne... Musel bych ji pohřbít... a já mám všeho všudy čtyřicet kopejek...
- Křivonoska:** No, ale v každém případě to ohlas... to už se nějak složíme... někdo dá pěták, kolik kdo může... ale policii to ohlas... a brzy! Nebo si budou myslet, že jsi ji zabil...nebo tak ... (Jde k pryčně a lehá si vedle Tataru.)
- Nataša** (přistoupí k Bubnovově pryčně) : Ted' se mi o ní bude zdát...Mně se vždycky zdá o mrtvých ...bojím se jít sama... na chodbě je tma...
- Luka** (dívá se za ní) : Mrtvých se nemusíš bát, ale živých se boj ...
- Nataša:** Doprovod' mě, dědečku...
- Luka:** To víš, že doprovodím! (Odcházejí. Pausa.)
- Křivonoska:** Ochocho! Asane! Brzo bude jaro, přítelíčku... Budem si v teple žít. Tedka už si ve vsích mužici chystají pluhy, brány opravují... na orání se připravují... ba! A my?... Asane?... Už chrápe, Mohamed zatracený ...
- Bubnov:** Tataři rádi spí...
- Kleštítk** (stojí vprostřed noclehárny a tupě se dívá před sebe): Co mám ted dělat?
- Křivonoska:** Lehni si a spí... to je všecko...
- Kleštítk:** A co... ona? Co s ní? (Nikdo mu neodpovídá. Vstoupí Satén a Herec.)
- Herec** (křičí) : Starej, pojd' sem, můj věrný Kente...
- Satén:** Miklucho-Maklaj jde... chochocho!
- Herec:** Skončeno a rozhodnuto! Starej, kde je to město ... kde jsi ty?
- Satén:** Fata morgána! Obelhal tě staroch... Nic není! Nejsou města, nejsou lidi...nic není!
- Herec:** Lžeš!
- Tatar** (vyskočí) : Kde je pán? Já jít žalovat! Není možno. spát, není možno brát za to peníze..". Mrtví... opilí...(Odejde. Satén si hvízdá.)
- Bubnov** (ospalým hlasem): Lehněte si, děti, nerámuste... je noc... má se spát!
- Herec:** Ba... tady... aha. Mrtví... Naše síť vylovily mrtvolu, báseň od Bé-Bérangera!
- Satén** (křičí): Mrtví — neslyší! Mrtví necítí! Křič...řvi... Mrtví neslyší! (Ve dveřích se objeví Luka.)
- Opona**

DĚJSTVÍ TŘETÍ

Prázdné prostranství, zavalené všelijakým harampádím a zarostlé plevelem. V pozadí vysoká cihlová požární zeď, která zakrývá oblohu. Kolem ni bezinkové keře. Napravo temná oprýskaná zeď nějakého hospodářského stavení, stáje nebo stodoly. A nalevo šedivá zeď noclehárny se zbytky omítky. Stojí napříč, takže její zadní roh vybíhá téměř doprostřed prostranství. Mezi ní a cihlovou zdí je úzký průchod. V šedivé zdi jsou dvě okna; jedno téměř v rovině se zemí, druhé asi o dva metry výš a blíže k cihlové zdi. U této zdi leží převrácené saně a kus trámu, dlouhý asi čtyři metry. Napravo u zdi je hromada starých prken a trámků. Je večer, zapadá slunce a ozařuje cihlovou zeď

červeným svitem. Předjaří, nedávno roztál sníh. Černé keře bezinky jsou ještě holé. Na trámu sedí vedle sebe *Nataša* a *Nasťa*. Na prknech *Luka* a *Baron*. *Kleštík* leží na hromadě dříví u pravé zdi. V okně při zemi je vidět *Bubnovův* obličej.

Nasťa (*zakrývá si oči a kolébá hlavou do taktu slovům, která zpěvavě vypravuje*): Tak vám přišel v noci do zahrady, do besídky, jak jsme si to smluvili... a já ho už čekala a celá jsem se třásla strachem a hořem. A on se taky celej třas — byl bílej jako křída a v ruce držel levorver...

Nataša (*hryzá semínka*) : Vida, tak mají lidi pravdu, že každej študent je zoufalec...

Nasťa: A povídá mi strašným hlasem: — vzácná moje láska...

Bubnov: Chachacha! Vzácná? To tak ...

Baron: Počkej! Když se ti to nelíbí, tak neposlouchej... a neruš to lhaní... Jak to bylo dál?

Nasťa : Nenahraditelná moje láska, povídá, rodiče mi nechtějí dát svolení, abych se s tebou oženil... a hrozí, že mě za mou lásku k tobě na věky proklejou. No, a tak mi nic jinýho nezbyvá, říkal, než abych si vzal život... A levorver měl — opakovací, s deseti koulemi... Sbohem, povídá, vyvolená srdce mého! — jsem pevně rozhodnut, že bez tebe nebudu žít. A já mu odpověděla: můj nezapomenutelný druh... Raule...

Bubnov (*nechápně*): Jak to? Jakýpak Kraul?

Baron (*se směje*) : Nasťko! Vždyť...posledně to byl Gaston!

Nasťa (*vyskočí*): Mlčte... vy... lidojedi! Ah... vy psi toulaví! Copak ...copak vy víte o lásce? O opravdické lásce? Ale já ji poznala — opravdickou lásku! (*K Baronovi.*) Ty ničemo!... A to říkáš, že jsi vzdělanej člověk... že jsi v posteli pil kafe...

Luka: No copak — počke-ejte! Nerušte ji! Vyslechněte člověka... nejde o slovo, ale proč to slovo povídá... v tom to je! Jen povídej, děvče, povídej!

Bubnov: Maluj si, ty vráno, svý peří... no, tak dělej!

Baron: No — tak dál!

Nataša: Neposlouchej je... copak oni znají? Závídějí ti... sami o sobě vyprávět nedovedou ...

Nasťa (*opět usedne*) : Ne, já už nebudu. Nebudu povídat... Když mi nevěří... když se tomu smějou... (*Najednou se zarazí, několik vteřin mlčí, přivře oči a pokračuje zaujatě a hlasitě, mává rukou do taktu řeči, jako by naslouchala vzdálené hudbě.*) A tak vám mu teda povídám: Ty radosti mýho života! Ty měsíce můj jasnej! Já taky nemůžu bez tebe žít... protože tě miluju tak šíleně a budu tě milovat, dokud mi bude v prsou bít srdce! No, povídám, nezbavuj se svýho mladýho života... je tolik drahý tvým milovaným rodičům — vždyť je to celá jejich radost... a zapomeň na mě! Ať radši já zajdu... steskem po tobě, můj živote... já sama... já nešťastná! Zapomeň na mě... já když zahynu, nic se nestane! Já se k ničemu nehodím... a nic už mi nepomůže... nic!... (*zakrývá si tvář rukama a neslyšně pláče.*)

Nataša (*odvrátí se stranou; nezvučně*) : Neplač ...no, neplač!

Luka (*se usmívá a hladí Nasťu po hlavě*).

Bubnov (*chechtá se*) : Ach ty... maškaro!

Baron (*také se směje*) : Dědku! Snad si nemyslíš, že to je pravda? To všechno má z knížky „Osudná láska“... To všechno jsou kecy!

Nataša: A co je tobě do toho! Kdybys ty raděj mlčel... když už tě Bůh potrestal...

Nasťa (*zlostně*) : Ty šibeničníku! Ty zputstlej člověče!-Copak ty máš — srdce?

- Luka** (vezme *Nastu* za ruku) : Pojd', má milá, pojd' ...nerozčiluj se... Já vím... já ti věřím... Ty máš pravdu, a ne oni... Když ty věříš, žes poznala opravdovskou lásku ...pak jsi ji poznala! Poznala! A na něj se nezlob, na svého bližního... Směje se ti jenom ze závisti...sám možná nepoznal nic opravdovského ...sám nic nepoznal... Nu, pojd', pojd'!...
- Nastá** (tiskne ruce k hrudi) : Dědečku! Na mou duchu... bylo to tak!... Všecko to tak bylo... Byl to student... Francouz to byl... Gaston se jmenoval... měl černou bradku... a v lakýrkách chodil... Ať do mě hrom bací, když to není pravda!... A tolik mě miloval... tolik mě miloval...
- Luka:** Však já vím, děvenko! Já ti věřím... V lakýrkách, říkáš, že chodil?... Ajajaj! Nu — a ty jsi ho taky měla ráda, že? (*Odcházejí za roh.*)
- Baron:** Je to ale husa hloupá...hodná je, ale hloupá nesnesitelně!
- Bubnov:** A proč vlastně... člověk tak rád lže! Pořád — jako by stál před soudem... na mou věru!
- Nataša:** Je vidět, že to lhaní je asi člověku příjemnější než pravda... Já taky někdy...
- Baron:** Co taky? Pověz!
- Nataša:** Taky si někdy vymejším... Vymejším — a čekám...
- Baron:** Nač?
- Nataša** (*zmateně se usmívá*) : Tak... Myslím si třeba, že zítra přijde někdo... někdo neobyčejný...Nebo se něco stane... něco nenadálého... A tak pořád čekám... dlouho čekám... a vlastně ani nevím, nač je tady možno čekat? (*Pausa.*)
- Baron** (*s úšklebkem*): Není nač čekat... Já na nic nečekám... Všechno už bylo! Je to pryč... a hotovo!...
- Nataša:** Nebo si třeba představuju, že zítra náhle umřu... A je mi z toho tak smutno... V létě si můžeš dobře představovat smrt... Jsou bouřky... každou chvíli může uhodit...
- Baron:** Ba, špatně se ti žije... ta tvoje sestra... to je bestie!
- Nataša:** A komu se žije dobře? Všem se žije špatně... přece to vidím ...
- Kleštík** (*až do té doby ležel nehybně a ničeho si nevšímal — najednou vyskočí*) : Všem? To lžeš? Všem ne! Kdyby všem — vem to ďas! Potom by to nebylo člověku tak líto . . .
- Bubnov:** Co tě to tak posedlo? Vida ho... najednou zavyl!
- Kleštík** (*opět se posadí a bručí si něco pro sebe*).
- Baron:** Musím se jít usmířit s Nastěnkou... nedala by mi už ani groš ...
- Bubnov:** Hm ...Lidi tak rádi lžou... No, že Nastka... tomu se nedivím! Zvykla si hubu barvit... tak i duši si chce přikláslit... ruměncem na duši si namalovat...Ale ostatní... proč ti lžou? Třeba Luka, na příklad... jak ten lže... a bez nějakýho užitku pro sebe... Je to už staroch... Proč ten lže?
- Baron** (*usmívá se a odchází*) : Všichni lidé mají duše šedivoučké... a všichni by si je rádi obarvili na růžovo ...
- Luka** (*vychází za rohem*) : Ty, barone, proč to děvče pořád zlobíš?... Nech ji na pokoji... ať si popláče, uleví se jí... Však jenom pro svou úlevu ty slzy prolívá... copak ti to vadí?
- Baron:** Je to hloupý, starej... Nesnáším to... Dneska — Raul, zítra — Gaston... a pořád jedno a to samý! Ostatně — jdu se s ní usmířit...
- Luka:** Jen jdi, jdi... potěš ji! Potěšit člověka — to nikdá není na škodu!
- Nataša:** Jak ty ses hodný, dědečku... Čím to je, že jsi tak hodný?

- Luka:** Hodný, povídáš ? No... dobře, když teda chceš... tak hodný. (*Za cihlovou zdí tiše zazní harmonika a Zpěv.*) To je tak, děvče, být na někoho hodný... to je třeba — lidi politovat! Kristus všechny litoval a nám to taky přikázal... Já ti řeknu, v právej čas člověka politovat... to hodně pomůže! Tak na příklad jsem vám jednou byl hlídačem na dače — jednomu inženýrovi pod Tomskem jsem hlídal... No, dobrá! Dača stála uprostřed lesa, místo docela opuštěný... a zima vám byla — a já tam byl sám, na ty dače... No, to by bylo v pořádku! Ale jednou vám slyším, jak tam lezou. ..
- Nataša:** Zloději?
- Luka:** Ba že... zloději. Lezli tam, ba... Vzal jsem flintičku a vyšel ven... Koukám... byli dva... otvírali okno a byli tím tak zaměstnáni, že mě ani neviděli. Tak vám na ně křiknu: Hej, vy!... Jděte od toho!... A oni vám na mě se sekýrou... Já na ně namířil a křičím: Stůjte, nebo hnedka vystřelím! A flintičkou hned na jednoho, hned na druhýho... A oni vám padli na kolena a proboha mě prosili, abych je pustil... No, ale já už toho měl dost... kvůli tý sekýře, víte! Povídám jim: já jsem vás, vy poustevníčkové, vyháněl, a to jste nešli... tak teď, povídám, každé si ulomte pořádnou větev! Když si ji ulomili, tak jsem jim nakázal, aby si jeden leh a tomu druhému povídám — řež ho! A tak vám, jak jsem jim nařídil, jeden druhému pořádně vyplatili. A když si vyplatili... povídají mi: dědečku, dej nám, proboha, kousek chleba! Jsme na cestě, povídají, a už jsme kolik dní nic nejedli... Takoví to byli zloději, má milá (*směje se*)... a to ještě se sekýrou! Ba... Dobří chlupci to byli... Povídám jim: kdybyste, vy poustevníčkové, hned byli řekli o chleba... A oni, že už je omrzelo říkat... prosíš, prosíš, a nikdo ti nic nedá... To je k zlosti! ... Tak vám u mě byli celou zimu. Jeden — Štěpán se jmenoval — brával flintičku a hajdy do lesa... A ten druhý, to byl Jakub, pořád stonal a kašlal... Tak jsme ve třech tu daču hlídali. Přišlo jaro — tak sbohem, dědečku, povídají! A odešli... do Ruska někam...
- Nataša:** To byli arestanti? Ze Sibiře?
- Luka:** Nejspíš... utekli asi... a šli domů... A dobří to byli muži!... Kdybych se nebyl nad nimi slitoval, možná, že by mě byli zabili... nebo co... A potom je čekal soud, vězení, a zase Sibiř... načpak jim to? Vězení dobru nenaučí a Sibiř taky ne... ale člověk — naučí... ba! Člověk může dobru naučit... to může! (*Pausa.*)
- Bubnov:** Hm... jo. A vidíš... já lhát nedovedu! Proč taky? Podle mýho, jen s pravdou ven, ať je jaká chce! Čeho se bát?
- Kleštík** (*najednou znovu vyskočí jako uštknutý a křičí*) : Jakápak pravda? Kde že je pravda? (*Trhá hadry na sobě.*) Tady je ta pravda! Práce není... sil už není! To je ta pravda! Přistřeší... přistřeší není! Zdechnout musíš... to je ta pravda! K čertu! Na... nač je mi ta pravda? Nechtě mě zdechnout... zdechnout mě nechte! Ale čím jsem se provinil? Na co mě tu pravdu? Žít — k čertu — žít nemůžeš... to je ta pravda!
- Bubnov:** Vida... ten se chytil! . . .
- Luka:** Ježíši Kriste... slyšíš to, můj milý! Ty....
- Kleštík** (*celý se třese rozčilením*) : Pořád tu žvaníte — pravda! Ty, dědku, všechny utěšuješ... A já ti řeknu... všecky vás nenávidím! I tu pravdu... ať je zatracena, na věky prokleta! Rozumíš? Poslouchej! Ať je — prokleta! (*Utíká za roh a ohlíží se.*)
- Luka:** Aj-jaj-jaj! Rozlítl se člověk... A kampak to běžel?
- Nataša:** To už je jedno kam... zbláznil se...
- Bubnov :** Tak to by bylo! Zrovinka jako na tyjátru... To se často stává ...Nepřivyk ještě životu ...

- Popel** (pomalou vychází zpoza rohu) : Pokoj vážené společnosti ! A co ty, Luko, ty starý šibale, pořád vyprávíš své historky?
- Luka:** Měls vidět, jak se tu člověk rozkřičel!
- Popel:** To Kleštík, nebo kdo? Co je s ním? Běží jako pominutý ...
- Luka:** Nediv se mu do srdce ho bodlo ...
- Popel** (usedne) : Nemám ho rád... Je zlý až to bolí, a tak pyšný... (Napodobuje Kleštíka.) Jsem pracující člověk! To jako my jsme něco horšího?... Pracuj si, když se ti to líbí... ale nač se tím vychloubat? Kdyby se cenili lidi podle práce... potom by byl nejlepším člověkem kůň... ten jenom táhne a — mlčí! Natašo! Jsou vaši doma?
- Nataša:** Šli na hřbitov... a pak chtěli jít na večerní mši...
- Popel:** Proto se divím, že tu můžeš být... to je zřídka!
- Luka** (Zamyšleně, Bubnovovi) : Tak... ty povídáš — pravda Ale ta pravda nejde vždycky člověku k duhu... vždycky pravdou duši nevyléčíš... Stala se, na příklad, taková věc: znal jsem jednoho člověka, který věřil, že je spravedlivá země ...
- Bubnov:** Co že?
- Luka:** Spravedlivá země. Musí být, říkal, spravedlivá země... a prý v ty zemi — jsou takoví zvláštní lidi... samí dobří! Jeden druhýho si váží, jeden druhýmu pomáhá... a všechno je u nich takový pěkný a veselý. A ten člověk se pořád chystal, že půjde tu spravedlivou zemi hledat...Byl to chudák, žilo se mu špatně... a když už mu jednou bylo tak zle, jenom se položit a umřít... neklesal na mysli, ale pořád vám se smál a říkal: To nic nevadí, vydržím to! Ještě nějaký čas počkám a vykašlu se na tenhle život... půjdu do spravedlivý země...
- Popel:** No? A šel tam?
- Bubnov:** Kam by šel? Chachacha!
- Luka:** Jednou vám do toho místa, bylo to na Sibiři, poslali jednoho vyhnance, učenýho člověka... měl knížky, mapy a všechny ty podobný krámy... No, a ten člověk povídá tomu učenýmu: ukaž mi, pěkně tě prosím, kde leží spravedlivá země a kudy se tam jde? Ten učený hned hledal ve všech knížkách, mapy rozložil... koukal a koukal — ale spravedlivou zemi tam nenašel! Všecko tam bylo, všechny země tam byly popsány, ale spravedlivá — tam nebyla!
- Popel** (nezvučně) : A nenašel ji?
- Bubnov** (se chechtá).
- Nataša:** Počkej... a jak to bylo dál, dědečku?
- Luka:** Ten člověk mu nevěřil... Musí být spravedlivá země, povídal, hledej líp. Jinak, povídá, nejsou ty tvý knížky a mapy k ničemu, když tam není ta spravedlivá země... Ten učený se urazil. Moje mapy, povídal mu, jsou ty nejpřesnější, ale spravedlivá země vůbec není. No, a tu vám se ten člověk strašně rozčilil... Jak to přijde? Celý život trpěl a věřil, že spravedlivá země je! A najednou podle map, že není! To je krádež!... A povídá vám tomu učenýmu: ach ty pakáž... jedna! Ty jsi podvodník, a ne učenc... A dal mu jednu takovou... a ještě jednu! (Odmílčí se.) A potom šel domů a oběsil se!... (Všichni mlčí. Luka se usmívá, dívá se na Popela a na Natašu.)
- Popel** (nezvučně) : Čert aby tě vzal... tahle historka nebyla veselá...
- Nataša:** Nesnesl to zklamání...
- Bubnov** (nevrle) : To všecko jsou pohádky...
- Popel:** Jo, jo... spravedlivá země teda — není, tak to je!

- Nataša:** Je mi líto... toho člověka...
- Bubnov:** Všecko jsou to — vejmysly... tohle taky! Chochocho! Spravedlivá země! To je dobrý! Chochocho!
(Zmizí v okně.)
- Luka** (pokyvuje hlavou směrem k oknu, kde zmizel Bubnov): Směje se tomu! Cheche... (Pausa.) Nu, děti!... Žijte tu blaze... Brzo od vás odejdu...
- Popel:** Kam bys teď chodil?
- Luka:** Na Ukrajinu... Slyšel jsem, že tam objevili novou víru ...chtěl bych to vidět... ba!... Pořád lidi hledají, pořád chtějí — jak by to bylo lepší... dej jim panebože trpělivost!
- Popel:** A co myslíš... najdou?
- Luka:** To jako — lidi? Najdou! Kdo hledá — najde... Kdo silně chce — najde!
- Nataša:** Kdyby tak našli něco ...kdyby vymysleli něco lepšího než je...
- Luka:** Neboj se... oni vymyslí. Jenom pomáhat jim musíme, děvenko, lidí si vážit...
- Nataša:** Ale jak já jim můžu pomáhat? Já sama jsem... bez pomoci...
- Popel** (rozhodně) : Já tedy... znovu ti to musím říct... Natašo ...Třeba před ním... on všecko ví... Pojd'... pojd' se mnou!
- Nataša:** Kam? Od vězení k vězení...
- Popel:** Už jsem řek — nechám zlodějství! Na mou duši — nechám! A co jsem řek — udělám! Jsem gramotný... budu pracovat... On taky povídá — na Sibiř že bych měl dobrovolně jít... půjdeme tam spolu, co?... Ty myslíš, že se mi můj život nehnuší? Ech, Natašo! Já vím... já to vidím! Utěšuju se tím, že jiní kradou víc a žijou v úctě... jenom to mi pomáhá! Ale to... není ono! Já toho nelituju... na svědomí nevěřím ...Ale jedno cítím: je třeba žít... jinak! Lépe je třeba žít! Musí se žít tak... abych si mohl vážit sám sebe . . .
- Luka:** Tak je to, můj milý. Dej ti Bůh... Kristus ti pomáhej ! Tak, tak: člověk si má vážit sám sebe ...
- Popel:** Já — jsem od malička zloděj... pořád, všichni říkali: zloděj Vaska, zloděje syn Vaska! Tak... no dobrá! Vidíš — jsem zloděj! ...Ale pochop to: já jsem možná ze vzteku zlodějem... proto jsem zloděj, že nikdy nikoho nenapadlo jinak mě pojmenovat... Zkus to ty... Natašo ...
- Nataša** (teskně) : Nemůžu nějak uvěřit... žádným slovům... Jsem dneska tak neklidná... srdce se mi svírá...jako bych něco čekala. Dneska jsi, Vasiliji, neměl o tom začínat. . .
- Popel:** A kdy? Nemluvíme o tom ponejprv ...
- Nataša :** A proč bych s tebou měla jít? Že bych tě měla tolik ráda... to nemůžu říct... Někdy — se mi líbíš... jindy je mi zas protivný dívat se na tebe... Asi tě nemám ráda... mít někoho ráda, to znamená, nevidět na milém nic špatného... ale já — vidím ...
- Popel:** Budeš mě mít ráda — neboj se! Naučíš se mít mě ráda — jenom kdybys chtěla! Víc jak rok jsem se na tebe díval... vidím, že jsi holka přísná, dobrá, spolehlivý člověk... proto jsem si tě tak zamiloval! (Vasilisa, naporáděná, objeví se v okně, stojí u okenice, poslouchá.)
- Nataša:** Tak. Mě sis. zamiloval, a mou sestru...
- Popel** (zmateně): Copak ona... takový případy se často stávají...
- Luha:** To nic...děvenko! Kde chleba není, lebedu jedí... a když už není ten chlebiček ...
- Popel** (pochmuřeně) : Ty... odpusť mi to... Nemám lehký život... Žiju jako vlk... radosti málo... jako v bahně se topím... není čeho se zachytit... všecko je

shnilý... nic neudrží... Sestra tvoje... myslel jsem, že je jiná! Kdyby nebyla tak chtivá po penězích... pro ni bych byl všecko udělal! Jen kdyby byla — celá moje!... Ale ona chce něco jinýho... peníze chce... volnost chce... volnost, aby si po svém vyváděla. A mně pomoci nemůže... Ale ty — jsi jako mladá jedlička... skloníš se, ale neohneš se ...

Luka: A já ti řeknu, děvče, vezmi si ho, vezmi! Je to dobrý chlapec! Ty mu jenom častěj připomínej, že je dobrý chlapec, aby už na to nezapomněl! A tobě on uvěří... Ty mu jenom říkej: Vasjo, víš ty, že jsi dobrý člověk, nezapomeň na to! A pomysli si jenom, děvchenko, co si jinak počneš? Sestru máš jako lítou saň, a její muž... škoda slov... A celej ten zdejší život... Kam můžeš jít?... A Vaska... je silný chlapec ...

Nataša: Jít nemám kam... to vím... myslela jsem na to... Jenomže... já nikomu nevěřím... A jít — nemám kam...

Popel: Je ještě jedna cesta... ale na tu tě nepustím... Radši tě zabiju...

Nataša (*usmívá se*) : Vidiš... ještě nejsem tvoje žena a už mě chceš zabít.

Popel (*obejme ji*) : Počkej, Natašo! Vždyť stejně... tak jako tak...

Nataša (*tiskne se k němu*) : No... jedno ti povím, Vasiliji, jako před Bohem ti to povím!... Jak mě jednou uhodíš... nebo jak mi ublížíš... nebudu tě litovat... buď se sama oběsím, nebo...

Popel: Ať mi ruka upadne, jestli se tě dotknu!

Luka: To nic, nestrachuj se, má milá! Tys mu potřebnější než on tobě.

Vasilisa (*z okna*) : Tak už jste se zasnoubili! Hodně štěstí!

Nataša: Už přišli... panebože! Viděli nás... Vasko, proboha!

Popel: Čeho se lekáš? Ted se tě nikdo nesmí ani dotknout!

Vasilisa: Neboj se, Natálie! On tě nebude bít... On bít ani milovat nemůže... já to vím!

Luka (*tiše*): To je ženská... baba jedovatá!

Vasilisa: To on se jenom slovy vychloubá...

Kostylev (*vchází*) : Nataško! Co tu děláš, ty darmožroutko! Pomluvy tu spřádáš! Na příbuzný žaluješ! A samovar není připraven... Na stole není uklizeno!

Nataša (*odchází*) : Vždyť jste chtěli jít do kostela...

Kostylev: Do toho ti nic není, co jsme chtěli! Máš udělat to, co se ti poručí!

Popel: Jdi k čertu! Ona už není tvou služkou ...Natálie nechod'... nedělej nic ...

Nataša: Ty mě nekomanduj... ještě je na to brzo! (*Odejde.*)

Popel (*Kostylevu*): Natrápili jste se člověka... ale teď už dost! Teď je Natálie — moje!

Kostylev: Tvoje? Kdypak jsi ji koupil? Co jsi za ni dal?

Vasilisa (*se směje*).

Luka: Vasjo! Pojd', pojd' pryč...

Popel: Najednou jste... veselí! Abyste potom nebrečeli!

Vasilisa: Oj, to máme strach, oj, to se bojíme!

Luka: Vasiliji... pojd' pryč! Vidiš přece, že tě popichuje... rozumíš tomu, ne?

Popel: Aha... já už vím! Ale ...nebude to, co ty chceš!

Vasilisa: Nebude ani to, co já nechci, Vasjo!

Popel (*hrozí jí pěstí*) : No, uvidíme!... (*Odchází.*)

Vasilisa: Já ti vystrojím svatbičku, dočkáš se... (*Zmizí v okně.*)

Kostylev (*přistoupí k Lukovi*) : Tak co, starej?

- Luka:* Ale nic, starej! ...
- Kostylev:* Tak... prý odcházíš?
- Luka:* Je už čas ...
- Kostylev:* Kam?
- Luka:* Kam mě oči povedou ...
- Kostylev:* Toulat se budeš, co... Je vidět, že na jednom místě nevydržíš ...
- Luka:* Říká se, že pod ležící kámen voda neteče...
- Kostylev:* To je kámen. Ale člověk má žít na jednom místě... Není přece možné, aby lidi žili jako švábi... Kam chce, tam si taky vleze... Člověk si musí určit své místo... a ne se vláčet zbůhdarma po světě ...
- Luka:* A co když někdo má všude své místo?
- Kostylev:* Potom je to — tulák... darmošlap... Je třeba, aby z každého člověka byl užitek... aby pracoval...
- Luka:* Ale, ale ...
- Kostylev:* Tak je to. Jakpak by ne?... Co je to nějaký... poutník? Podivín... liší se od ostatních... A když je opravdu podivín, leccos zná... ledacos se dověděl... co nikoho nezajímá... třeba i pravdu poznal... no, ale copak je každá pravda lidem potřebná? Ať si jí nechá pro sebe — a mlčí. A když je opravdu podivín — tak mlčí. Nebo povídá to, čemu nikdo nerozumí... Ničeho nelituje, do ničeho se neplete, lidi zbytečně nemate... Jak lidi žijí, to není jeho starost... Má směřovat k spravedlivému životu... má žít v lesích... v děrách... nemá se ukazovat! Nikoho nerušit, nikoho neodsuzovat... a za všechny se má modlit... za všechny světský hříchy... za moje, za tvoje... za všechny! Proto taky od světského zmatku utíká... aby se modlil. Tak je to... (Pausa.) A ty?... Jaký ty jsi poutník?... Pašport nemáš ...Pořádný člověk má mít pašport... Všichni dobří lidi mají pašport... tak!...
- Luka:* Jsou — lidi a — lidi...
- Kostylev:* Ty nemudruj! Nedávej mi hádanky... Nejsem hloupější než ty... co jsi tím myslel — lidi a lidi?
- Luka:* Jakápak hádanka? Já jenom povídám, že je země neúrodná... taková, co se nehodí k osevu... a úrodná... že co na ni zasiješ, všechno se urodí... To už je tak ...
- Kostylev:* Nu a? Co s tím?
- Luka:* To tak, na příklad... Když ti Hospodin řekne: Michajlo, buď člověkem!... Nic platno... nic se nezmění... jaký jsi, takový ostaneš...
- Kostylev:* A víš ty... že strýc moji ženy je policejní strážník... A když já budu chtít...
- Vasilisa* (vejde): Michajlo Ivanoviči, pojď pít čaj.
- Kostylev* (Lukovi): Ty... dej si pozor! Zmiz odsud, než tě vyhodím!
- Vasilisa:* Tak... koukej se ztratit, starej... Máš zbytečně dlouhý jazyk... A kdoví, jestli jsi odněkud neutek. ...
- Kostylev:* Ať už mi sem dneska nepáchneš... Nebo... uvidíš!
- Luka:* Strýčka zavoláš? Jen zavolej strýčka... Arestanta že jsi ulovil... Strýček může dostat odměnu... tři kopejky...
- Bubnov* (v okně) : Co tu prodáváte? Za co — tři kopejky?
- Luka:* Vyhrožují, že mě prodají...
- Vasilisa* (muži) : Pojď...
- Bubnov :* Za tři kopejky? Dej si pozor, staříku... Třeba za kopejku by tě prodali...

- Kostylev** (*Bubnovu*) : Co ty ses tam vyvalil, zrovna jako skřítek zpod peci! (*Odchází se ženou.*)
- Vasilisa:** Co je na světě špatnejch lidí... lumpů všelijakejch!
- Luka:** Přeju vám dobrý zažití!
- Vasilisa** (*obráť se*): Ty drž jazyk za zuby... ty hadráři! (*Odcházejí s mužem za roh.*)
- Luka:** Dneska v noci odejdu.
- Bubnov:** Bude to lepší. Včas odejít je vždycky lepší...
- Luka:** Ba, to je pravda...
- Bubnov:** To já znám. Možná, že jsem ušel arestu jen tím, že jsem včas odešel.
- Luka:** No, jak to?
- Bubnov :** Už je to tak. Moje žena držela s mým tovaryšem... tovaryš, musím říct, to byl dobrý... Co ten obarvil psů na mývaly...to jako kůži, rozumíš... a koček taky — na klokany, na ondatry... a všelicos jinýho! Šikovnej chlapík. No tak — se ženou se zapletli... a tak moc se spolu chtěli, že to došlo tak daleko, že mě chtěli otrávit nebo nějak jinak sprovodit se světa ... No, a já začal ženu bít... a tovaryš bil mě... Zuřivě se pral! Jednou mi polovičku vousů vytrhl a žebro zlomil. No a já jsem se taky rozčilil... jednou jsem ženu po hlavě železným metrem přetáh... a vůbec, velká vojna začala! A jednou vidím... nic tím nepořídím, udolají mě! A rozhod jsem se — zabiju ženu... pevně jsem byl rozhodnutej! Ale včas jsem se vzpamatoval a odešel jsem...
- Luka:** A dobře jsi udělal. Ať si tam sami dělají ze psů mývaly...
- Bubnov:** Jenomže... dílna byla na ženu... a já jsem zůstal — jak mě vidíš! Ale, abych ti pravdu řek, byl bych i dílnu propil...Jsem notorickej piják, víš ...
- Luka:** Notorickej? Co-opak to?
- Bubnov:** Notorickej! Jak začnu pít — všecko propiju, jedna kůže neostane... A k tomu ještě jsem línej. Je to hrozný, jak nerad pracuju!
(*Satén a Herec vejdou, hádají se.*)
- Satén:** To je pitomina! Nikam nepůjdeš... To všecko spískal ten dědek! Starej, cos to nacamral tomu nedochůdčeti?
- Herec:** Lžeš! Dědo, řekni mu, že lže! Já — odejdu! A dneska jsem pracoval, met jsem ulici... ale kořalku jsem nepil... Jakej jsem? Tady jsou — dvě patnáctikopejky, a já jsem střízlivěj!
- Satén:** To je až nechutný! Dej je sem, já je propiju... nebo prohraju ...
- Herec:** Jdi pryč! To je — na cestu!
- Luka** (*Saténovi*) : Ty... pročpak mu bereš tu radost?
- Satén:** Řekni mi, čaroději, miláčku bohů — co bude v životě se mnou? Prohrál jsem, bratříčku, a teď jsem na maděru. Ale ještě není všecko ztraceno, dědku — ještě jsou na světě mazanější švindléři než já!
- Luka:** Veselý jsi, Konstantine... přívětivý...
- Bubnov:** Herče! Pojď sem!
(*Herec jde k oknu a posadí se před ním na bobek. Polohlasné rozmlouvají.*)
- Satén:** Já, brachu, býval v mládí veselej chlapík! Rád na to vzpomínám!
...Upřímná povaha... a jak jsem tancoval, hrál na jevišti, lidi rozesmával... to byly slavný doby!
- Luka:** A jak to, že jsi se svý cesty sešel?
- Satén:** Ty seš ale zvědavej, starouši! Všecko bys chtěl vědět... a na co?

Luka: Chtěl bych lidským věcem rozumět... a na tebe se dívám — a nerozumím! Jsi takový srdnatý, Konstantine, nejsi hloupý... a přece ...

Satén: Vězení, dědku! Čtyři roky a sedm měsíců jsem si odseděl... a potom — už bylo po všem!

Luka: Oj oj! A za copak jsi seděl?

Satén: Za lumpa... Zabil jsem lumpa v prchlivosti a v rozčilení... V base jsem se i karty hrát naučil...

Luka: To kvůli ženský jsi ho zabil?

Satén: Kvůli sestře... Ale — dej mi pokoj! Nemám rád, když se mě vyptávají... A... to všechno už je dávno... sestra už umřela... už před devíti lety ...Skvělý člověk byla moje sestra, brachu!

Luka: Lehko život neseš. To tady ten zámečník ...před chvílí tak zavyl... ajajaj!

Satén: Kleštík?

Luka: Ten. Práce, křičí, není... Nic není!

Satén: Zvykne si. Co bych měl dělat já?

Luka: *(tiše)* : Podívej! Tady zrovna jde... *(Kleštík jde pomalu, se skloněnou hlavou.)*

Satén: Hej, vdovče! Co tak věšíš nos? Co chceš vymyslet?

Kleštík: Tak přemýšlím... co budu dělat? Nářadí nemám, všecko sežral pohřeb.

Satén: Já ti poradím: nedělej nic! Bud prostě zemi na obtíž!

Kleštík: Dobrá... říkáš... Ale já se stydím před lidmi...

Satén: Přestaň! Lidi se taky nestydí za to, že žiješ hůř než pes... Přemýšlej... když ty přestaneš pracovat, já nebudu pracovat... a ještě stovky... tisíce, všichni! Rozumíš? Všichni přestanou pracovat! Nikdo nebude chtít nic dělat — co potom bude?

Kleštík: Všichni zdechnou hlady...

(Z okna Kostylevových je slyšet křik Nataši: „Proč. ... Počkej...Proč to?“)

Luka *(neklidně)* : Nataša? To ona křičí? Ach ty...

(Z bytu Kostylevových je slyšet hluk, rámus, řinkot rozbitého nádobí a pisklavý hlas Kostyleva: „A.-a ...ty couro,...ty mrcho jednal“)

Vasilisa: Počkej... podrž ji... já ji...

Nataša: Bijí mě! Zabijí...

Satén *(křičí do okna)* : Hej, vy tam!

Luka *(pobíhá sem tam)*: Vasilije by... Vasku by bylo třeba zavolat... ach, panebože... Bratříčkové... Děti moje ...

Herec *(odbíhá)*: Já ho přivedu... hned ho zavolám...

Bubnov: Teď ji často mlátí...

Satén: Pojd', staříku... jdeme za svědky!

Luka *(jde za Saténem)* : Jakýpak já jsem svědek! Copak já... Vasku by bylo třeba...

Nataša: Sestro... Sestřičko... V-a-a-a ...

Bubnov: Zacpali jí ústa... jdu se tam podívat... *(Hluk v bytě Kostylevových utichá, vzdaluje se, jakoby ze světnice do chodby. Je slyšet Kostylevův křik: „Počkej!“ Hlasitě bouchnou dveře a tento zryk, jakoby sekerou, oddělil všechnen hluk. Na scéně je ticho. Večerní soumrak.)*

Kleštík *(neúčastně sedí na trámech, opírá hlavu o dlaně. Potom si začne něco pobrukovat, z počátku nesrozumitelně, jakoby vzdáleně)* : Nu což... Musí

se žít... (*Nahlas.*) Přístřeší není... Není kam hlavu složit... nic není! Člověk je sám, sám... všichni tady... Pomoci není... (*Pomalou, shrbený, odchází. Několik chvil je pověstné ticho. Potom — někde v průchode se ozve nějaký šum, chaos zvuků. Vyrůstá, přibližuje se. Jsou slyšet jednotlivé hlasy.*)

Vasilisa: Já jsem její sestra!... Puť mě ...

Kostylev: Jakým právem... ty ...

Vasilisa: Kriminálníku!

Satén: Zavolej Vasku!... Rychle... Křivonosko... jen ho!...

(*Hvizd policejní píšťalky.*)

Tatar (*vběhne ; pravou ruku má v obvazu*): Copak je takovej zákon — ve dne lidi vraždit?

Křivonoska (*za ním Medvěděv*) : Ech, já mu ji dal!

Medvěděv: Ty... jak ty se opovažuješ práť?

Tatar: A ty? Jaká je tvoje povinnost?

Medvěděv (*běží za Křivonoskou*): Stůj! Dej sem píšťalu! ...

Kostylev (*vběhne*) : Abrame! Pospěš si... chyť ho! Zabil...

(*Zpoza rohu vyjde Kyselá a Nasťa — vedou pod rukou Natašu, celou potrhanou. Satén couvá k domu, odstrkuje Vasilisu, která rozhazuje rukama a snaží se udeřit Natašu. Kolem ní poskakuje jako zběsilý — Aljoška, hvízdá jí do uší, křičí, vyje. Potom ještě několik rozedraných postav — mužů a žen.*)

Satén (*Vasilise*): Kam ? Sůvo proklatá ...

Vasilisa: Táhni, ty kriminálníku! Kdyby mě to život stálo — já ji roztrhám ...

Kyselá (*odvádí Natašu*): Ty, Karpovno, jsi horší než zvíře... že ti není hanba!

Medvěděv (*chytne Saténa*) : Aha... Už tě mám!

Satén: Křivonosko!... Dej mu ji!... Vasko!... Vasko!

(*Všichni se shluknou kolem průchodu u červené zdi. Natašu odvádějí vpravo a tam ji posadí na hromadu dříví.*)

Popel (*vyrazí z uličky a mlčky silným pohybem odstrkává všechny*) : Puťte! Kde je Natálie?

Kostylev (*ukrývá se za rohem*) : Abrame! Chyť Vasku... Bratři...pomozte chytit Vašku!... Zloděje ...raubíře. ...

Popel: Ty... ty starý prase. (*Prudce se rozmáchne a uhodí Kostyleva. Starý padá tak, že je vidět na jevišti jenom horní polovinu jeho těla. Popel se vrhne k Nataše.*)

Vasilisa: Chyťte Vašku! Holoubkové... chyťte zloděje!

Medvěděv (*křičí na Saténa*) : Nepleť se do toho... to je rodinná záležitost! Oni jsou z jedný rodiny... a kdo jsi ty?

Popel: Čím ti to udělala? Nožem?

Kyselá: Podívejte, jsou jako zvěř! Horkou vodou holce nohy opařili ...

Nasťa: Samovar na ni převrátili

Tatar: Možná že... bez úmyslu... To se muset — vyšetřit... nemůže se jen tak povídat...

Nataša (*téměř v mdlobách*) : Vasiliji... vem mě sebou... zachraň mě!

Vasilisa: Lidičky! Koukejte! Podívejte! Je mrtvý! Zabili ho... (*Všichni se shluknou u průchodu kolem Kostyleva. Z hloučku se oddělí Bubnov, jde k Popelovi.*)

Bubnov (*potichu*) : Vasko... starej... je tento ...hotovej...

Popel (*dívá se na něho, jako by nechápal*) : Jdi... zavolej... ať ho odvezou do nemocnice... já už se s nimi vypořádám!

Bubnov: Povídám... toho starýho někdo oddělal...ten už nevstane ...
(*Šum na scéně hasne jako oheň zalitý vodou. Ozývají se jednotlivé polohlasné výkřiky: „Opravdu?“ — „Tak najednou?“ — „Jak to?“ — „Pojď radši pryč!“ — „Ach, čerte!“ — „Teď to bude!“ — „Pojďte pryč, než přijde policie!“ — Dav řídne. Lidé se rozcházejí. Bubnov, Tatar, Nasťa a Kyselá zůstanou u Kostyleva.*)

Vasilisa (*pozvedá se se země, křičí jakoby triumfálním hlasem*) : Zabili ho! Mýho muže zabili... tamten ho zabil! Vaska ho zabil! Já to viděla! Holoubkové — já to viděla! ...Zavolejte policii!

Popel (*odejde od Nataši*): Pusť... jdi pryč! (*Dívá se na Kostyleva. Vasilise.*) No tak? Teď jsi spokojená? (*Strká nohou do mrtvoly.*) Už pošel... starej pes! Stalo se po tvým... Ale... dojde i na tebe! (*Vrhne se na ni. Satén a Křivonoska iej rychle zadrží. Vasilisa se skrýje v uličce.*)

Satén: Vzpamatuj se!

Křivonoska: Měj rozum! Kam se ženeš?

Vasilisa (*znova se objeví*) : Tak co, Vasko? Svýmu osudu neujdeš... Zavolejte policii!... Abrame... pískej!

Medvědev: Píšťalu mi urvali... ďábli!

Aljoška: Tady je! (*Píská. Medvědev běží za ním.*)

Satén (*odvádí Popela k Nataše*) : Vasko — neboj se! Zabití v hádce... to nic není! To nebude moc stát...

Vasilisa: Držte Vašku! On zabil... já to viděla!

Satén : Já ho taky třikrát uhodil... Kolik takový dědek potřebuje... Vem si mě za svědka, Vasko!

Popel: Já... se nepotřebuju ospravedlňovat... Já tam Vasilisu skoupám... já ji tam dostanu! To ona chtěla... Ona mě přemlouvala, abych jejího muže zabil... ona mě přemlouvala!...

Nataša (*náhle, hlasitě*) : A-a... už tomu rozumím!... Tak je to tedy, Vasiliji?!... Lidé dobří! To oni oba! Moje sestra — i on!... oni společně!... To oni všechno připravili ! Tak je to, Vasiliji! Proto jsi se mnou tuhle tak mluvil... aby ona všechno slyšela? Lidé dobří! Ona — je jeho milenka... vy to víte... vy to všechno víte... oni ho společně! Ona... ona ho přemluvila, aby muže zabil... muž jim překážel... i já jsem jim překážela ...proto mě zmrzčili...

Popel: Natálie! Co to povídáš? Co to ...

Satén: Tak tedy... k čertu!

Vasilisa: Lžeš! Ona lže... já ne... to Vaska ho zabil!

Nataša: Oni společně ...! Budte prokleti! Vy oba ...

Satén: N-nu, taková je to hra... Drž se, Vasko! Nebo tě utopí!

Křivonoska: To nemůžu pochopit... To jsou... věci... spletitý!

Popel: Natálie! Snad si nemyslíš, že je to pravda? Snad nevěříš, že já... s ní společně...

Satén: Na mou duši, Natašo... měj rozum!

Vasilisa (*v průchodě*): Zabili mi muže, vaše blahorodí... Vaska Popel, zloděj... ten ho zabil... pane komisaři! Já to viděla... všichni to viděli...

Nataša (*blouzní jako v bezvědomí*): Lidé dobří... Sestra moje a Vaska ho zabili! Policie... slyšíte... to ona, moje sestra ho navedla... přemluvila ho... svýho milence... to on, prokletý... oni ho zabili! Zatkněte je... odsudte ...Zatkněte i mě... dejte mě do vězení! Pro Krista Ježíše... dejte mě do vězení!...

Opona.

DĚJSTVÍ ČTVRTÉ

Scéna jako v prvním aktu. Jenom Popelův pokojík už není, přepážka je odstraněna. Na místě, kde sedával Kleštík, už nestojí kovadlina. V rohu, kde byl Popelův pokojík, leží *Tatar*, převaluje se a chvílemi sténá. U stolu sedí *Kleštík*, čistí harmoniku a občas zkouší klapky. Na druhém konci stolu sedí *Satén*, *Baron* a *Nasťa*. Před nimi stojí láhev kořalky, tři láhve piva a velký bochník černého chleba. Na peci se povaluje a kašle *Herec*. Noc. Scéna je osvětlena lampou, která stojí vprostřed stolu. Venku sténá vítr.

- Kleštík:* Ba...Jak začal ten frmol, jako by se byl do země propad...
- Baron:* Zmizel před policií... jako dým před větrem...
- Satén:* Tak se ztrácejí hříšníci před tváří spravedlivých...
- Nasťa:* Byl to dobrý staroušek... Ale vy... vy nejste lidi... vy jste rez!
- Baron* (*pije*) : Na vaše zdraví, lady!
- Satén:* Byl to všetečný staroch... ba! Tady *Nastěnka* — se do něho zakoukala...
- Nasťa:* Zakoukala... i zamilovala! Opravdu! On všecko viděl... všecko pochopil...
- Satén* (*směje se*): A vůbec... pro mnohý tady byl... jako střídka pro bezzubý...
- Baron* (*směje se*): Jako náplast na nežity...
- Kleštík:* On... každého doved politovat... ale vy... lítost neznáte...
- Satén:* A co z toho budeš mít, když tě polituju?
- Kleštík:* Ty dovedeš... nejen politovat... ale i neubližovat...
- Tatar* (*posadí se na pryčně, kolébá svou poraněnou ruku jako děcko*) : Stařec byl dobrák... měl v duši zákon! A kdo má zákon v duši... ten je dobrák! Kdo zákon zavrhl — zahyne!
- Baron:* Jaký zákon, kníže?
- Tatar:* Takovej... různěj... ty víš, jakej ...
- Baron:* Nu tak pověz!
- Tatar:* Neubližovat člověku — to je ten zákon!
- Satén:* Tomu se teď říká ‚Trestní zákoník‘...
- Baron:* A nebo ‚Předpisy o trestech uložených světskými soudci‘...
- Tatar:* Korán se to nazývá... váš korán... musí být váš zákon... Duše — to má být váš korán... tak!
- Kleštík* (*zkouší harmoniku*): Fouká někde... potvora! A kníže správně říká .. má se žít — podle zákona ...podle evangelia ...
- Satén:* Žij si tak ...
- Baron:* Zkus to ...
- Tatar:* Mohamed dal korán a řekl: to je váš zákon... Dělej, jak tu stojí psáno! Potom přijde doba — a korán nebude stačit... Doba dá svůj zákon, nový... Každá doba dá svůj zákon ...
- Satén:* Tak je... Přišla doba a dala ‚Trestní zákoník‘... Silnej zákon... Ten se hned tak neobnosí...
- Nasťa* (*udeří sklenicí o stůl*) : A proč... proč já tu žiju... s vámi? Odejdu... půjdu někam... na konec světa...
- Baron:* Bez střevíců, lady?
- Nasťa:* Nahá! Po čtyřech polezu!
- Baron:* To by bylo velkolepé, lady... nahá a po čtyřech ...
- Nasťa:* A taky polezu! Jenom abych nemusela vidět tu tvou tlamu...ach, zhnusilo se mi tu všechno! Celej život... všichni lidé!

- Satén:** Až půjdeš — nezapomeň vzít sebou Herce... ten se taky chystá... Dověděl se, že jenom půl versty od konce světa je nemocnice pro organony ...
- Herec** (*vykoukne s pece*) : Orga-nis-mus, ty troupe!
- Satén:** Pro organony, otrávený alkoholem ...
- Herec:** Taky že půjde! On... odejde... uvidíte!
- Baron:** Kdo je to — on, sire?
- Herec:** Já!
- Baron:** Merci, služebníku bohyně... jak jí jenom... Bohyně dramát, tragedie... jak jí říkali?
- Herec:** Múza, hlupáku! Ne bohyně, ale... múza!
- Satén:** Lachesa... Hera...Afrodité... Atropa... čert aby se v nich vyznal! Co všechno ten dědek Herci napískal... rozumíš, Barone?
- Baron:** Ten dědek byl blázen...
- Herec:** Vy hulváti! Vy divoši. Mel-po-me-na! Vy — lidi bez srdce! Však uvidíte — on odejde! Sežerte se, mračné duše ...báseň od Bérangera... ba! On si najde svůj místo... kde není... není...
- Baron:** Nic není, sire!
- Herec:** Tak, máš pravdu, nic není! Jáma ta... bude hrobem mým... umírám, vysláblý a zubožený!... Proč vy žijete? Proč?
- Baron:** Kean či genius či zhýralec! A neřvi tady!
- Herec:** A zrovna budu řvát!
- Nasťa** (*zvedne hlavu se stolu, rozhodí rukama*): Řvi! Ať to všichni slyší!
- Baron:** Jaký to má smysl, lady?
- Satén:** Nech je, Barone! Ať jdou k čertu!... Ať si řvou ...ať si rozbijou kebuly... To má svůj smysl!... Nepřekážež člověku, jak říkal ten staroch... Ba, ten starej trasořítka nám tu roztřás vřecky spolubydlicí...
- Kleštík:** Někam je pořád lákal... ale sám—cestu neukázal...
- Baron:** Ten starej — to byl šarlatán ...
- Nasťa:** Lžeš! Ty sám jsi — šarlatán!
- Baron:** Jděte k čertu, lady!
- Kleštík:** Ale pravdu neměl rád... ten staroch... Zuby nehty se bránil proti ní... ale to je třeba! To je správný — jakápak pravda tady? I bez ní — dejchat nemůžeš... Podívej se kníže... ruku si rozbil při práci...treba mu ji uříznou... vidíš, to je ta pravda!
- Satén** (*uhodí pěstí do stolu*): Mlčte! Vy — všichni — jste dobytek! Až to bučí... A o tom starochovi už ani slovo! (*Klidněji.*) Ty, Barone, jsi ze všech nejhorší!... Ty — ničemu nerozumíš... a lžeš! Staroch — nebyl šarlatán! Co je to — pravda? Člověk — to je pravda! On to pochopil... ale vy — ne! Vy jste tupí jak cihly... Já mu rozumím, starochovi... ba! Lhal, ale z lítosti k vám... čert vás vem! Je hodně takovejch lidí, kteří lžou z lítosti k bližnímu... já to znám, o tom jsem čet! Krásně, oslnivě, povzbudivě lžou! Je lež — utěšující, lež příjemná... lež, která ospravedlňuje břemeno, když rozmačkalo ruku dělníka... a obviňuje umírajícího z hladu... Já znám — lež! Kdo je slabý duší... a kdo žije z cizích šťáv... tomu je lež potřebná... jedny podpírá, jiní se za ní ukrývají...Ale kdo je sám svým pánem... kdo není závislý na jiných a nežere z cizího, nač ten by potřeboval lež? Lež — je náboženstvím otroků a pánů... Pravda — ta je bohem svobodného člověka...
- Baron:** Bravo! Skvěle řečeno! S tím souhlasím! Mluvíš... jako pořádný člověk!

Satén: Proč by někdy nemoh falešný hráč mluvit pořádně, když pořádní lidé... mluví jako falešní hráči? Ba... hodně jsem toho zapomněl, ale... ledacos ještě znám! Ten staroch? To byl mudrc!... Působil na mě jako kyselina na starou špinavou minci... Napijem se na jeho zdraví! Nalij... *(Nasťa nalije sklenku piva, podají Saténovi)*. Staroch si žil po svém... na všecko koukal těma svýma očima. Jednou jsem se ho zeptal: Dědku, proč lidi žijou?... *(Snaží se napodobit Lukův hlas a jeho pohyby)*. — A — pro lepší život lidi žijou, miláčku! Tak řeknem, třeba truhláři... a všichni — taková chamrad'... Ale z nich se narodí truhlář... takový truhlář, že mu není podobného a že takového neviděl svět; všechny předstihne a nikdo z truhlářů se mu nevyrovná. Celýmu truhlářství dá to svý... a hned to bude znamenat pokrok o dvacet let dopředu... A stejně i ostatní... třeba zámečníci, obuvníci a jiní řemeslníci... a všichni sedláci... dokonce i páni žijí pro lepší. Třeba si myslí, že žije pro sebe, ale je to tak — žije pro lepší...pro lepší všech! A po sto letech... ještě víc — pro lepšího člověka budou žít!

(Nasťa se upřeně dívá na Saténa. Kleštík přestane spravovat harmoniku a také poslouchá. Baron sklonil hlavu a tiše bubnuje prsty do stolu. Herec se vyklonil s pece a opatrně slezá na prýčnu.)

Satén: Všichni, miláčku, všichni, tak to je, pro lepší život žijou! Proto si musíš vážit každého člověka... nemůžem přece vědět, kdo je a proč se narodil, co může dokázat...Možná, že se narodil pro naše štěstí... pro naše veliký dobro? Zvláště pak dětí je třeba si vážit... dětiček! Děti — prostor potřebují! Dětem nepřekázejte žít! Děti si važte! *(Pausa.)*

Baron *(zádumčivě)* : M-hm... tak jo... pro lepší život? To mi připomíná moje příbuzenstvo ...stará rodina... z dob Kateřiny ...šlechtici...vojáci... původem z Francie... Za Nikolaje I. byl můj děd, Gustav De-bille, vysokým hodnostářem...měl obrovský majetek... stovky poddaných... koně ...kuchaře...

Nasťa: Nepovídej! Nic takového nebylo!

Baron *(vyskočí)* : Jak to? Nu-u...?

Nasťa: Nic takového nebylo!

Baron *(křičí)* : Dům v Moskvě! Dům v Petrohradě! Kočáry... kočáry s erby!

(Kleštík si vezme harmoniku a jde stranou, odkud se dívá na ostatní.)

Nasťa: To vůbec nebylo!

Baron: Jdi k čertu! Povídám... desítky lokajů!

Nasťa *(se zadostiučiněním)* : Ne-ebýlo!

Baron: Já tě zabiju!

Nasťa *(připravena utéci)*: Nebyly kočáry!

Satén: Nech ho, Nastěnko... Nezlob ho ...

Baron: Počkej... ty mrcho! Můj děd...

Nasťa: Nebyl děd! Nic nebylo!

(Satén se chechtá.)

Baron *(vyčerpaný hněvem usedá na lavici)* : Saténe, řekni jí... té flundře... Ty se taky směješ? Ty — mně taky nevěříš? *(Křičí. Zoufale, uhodí plstí do stolu.)* To všechno bylo, čert vás vem!

Nasťa *(triumfálně)* : A-a zavyl! Pochopil, jak je člověku, když mu nikdo nevěří...

Kleštík *(vrací se ke stolu)* : Já myslel, že se chcete prát...

Tatar: A-ach, vy lidi hloupí! To je moc zlé...

Baron: Já... nestrpím, aby se mi posmívali! Mám důkazy... dokumenty...

Satén: Nech si je! A zapomeň na kočáry svýho dědečka... v kočáru minulosti nikam nedojedeš ...

Baron: Ale jak si to může ona dovolit?

Nasťa: Řekněte! Jak si to můžu dovolit! ...

Satén: Vidiš, že může! Copak je horší než ty? I když nemá ve svý minulosti, a to docela určitě, ani kočáry — ani dědečky, dokonce ani otce a matku...

Baron *(klidněji)* : Čert tě vem... ty umíš všechno v klidu posoudit... Ale já... asi nemám na to povahu . . .

Satén: Sprav si ji. To je užitečná věc ... *(Pausa.)* Nasťo, chodíš do nemocnice?

Nasťa: Co tam?

Satén: K Nataše.

Nasťa: Tys tomu dal! Ta už je dávno pryč... Odešla — jako by se propadla. Není o ní slechu...

Satén: To se tedy ztratila ...

Kleštík: To jsem zvědav, kdo koho víc usadí... Jestli Vaska Vasilisu, nebo ona jeho?

Nasťa: Vasilisa — ta se z toho vyvlíkně. Ta je chytrá. A Vasku pošlou na Sibiř...

Satén: Za zabití v hádce — je jenom vězení...

Nasťa: Škoda. Sibiř by byla lepší... Vás všechny by měli poslat na Sibiř... zamést vás jako nečistotu... někam do jámy!

Satén *(překvapeně)*: Co ty? Pohnulo se ti v hlavě?

Baron: Já jí dám jednu za ucho... za ty drzosti.

Nasťa: J en to zkus! Dotkni se mě!

Baron: Hned se dočkáš!

Satén: Nech ji!... Nedotýkej se jí... Neubližuj člověku! Mně vám pořád nejde z hlavy ten staroch! *(Chechtá se.)* Neubližuj člověku!... A co když mně na celý život ublížili? Co jsem měl dělat? Odpustit jim?... Nikdy. Nikomu...

Baron *(Nastě)*: Ty musíš pochopit, že my dva si nejsme rovni! Ty... couro!

Nasťa: Ech, ty lidojede! Vždyť ty ze mě žiješ, jako červ z jablka... *(Všichni muži se družně chechtají.)*

Kleštík: To je pěkný jablíčko, jen co je pravda!

Baron: Nemůžeš se přece zlobit... na praštěnou ženskou!

Nasťa: Vy se smějete? Vy prolhanci! Vy se nemáte čemu smát!

Herec *(zachmuřeně)*: Jen do nich!

Nasťa: Kdybych já... mohla! Já bych vás ... *(vezme se stolu sklenku a praští s ní o zem)* ...takhle!

Tatar: Načpak je třeba sklenice rozbítet... ty trdlo!

Baron *(vstane)* : Počkej, já ji hned... naučím způsobům!

Nasťa *(utíká)* : Čert vás vem!

Satén *(Nastě)*: Hej! Přestaň! Koho tím strašíš? Oč vlastně jde?

Nasťa: Vlci jste ...Abyste všichni zdechli! Vy vlci!

Herec *(chmurně)* : Amen!

Tatar: U-u! Zlej ženská — ruskej ženská! Domýšlivej ... Samovolnej... Tatarka — není takovej! Tatarka — zná zákon!

Kleštík: Potřebovala by nařezat!

Baron: M-mrcha!

Kleštík *(zkouší harmoniku)* : Hotovo!... A majitel tu není... Popálil se junák...

- Satén:** Tak teď se pojd' napít!
- Kleštík:** Děkuju! Ale bude na čase jít spát...
- Satén:** Už si zvykáš, ne?
- Kleštík:** *(napije se, jde do kouta ke své pryčně):* Ale jo... Všude jsou — lidi... Ponejprv to nevidíš... potom se podíváš a vidíš, že jsou to lidi... tak! *(Tatar si stele pryčnu, potom si klekne a modlí se.)*
- Baron:** *(ukazuje Saténovi na Tatara) :* Podívej se!
- Satén:** Nech ho! Je to dobrý chlapec... neruš ho! *(Chechtá se.)* Já jsem dneska taky dobrý, čert ví po čem! ...
- Baron:** Ty jsi vždycky dobrý, když se napiješ... a moudřejší ...
- Satén:** Když se napiju, všecko se mi líbí... Na mou věru... On se modlí? To je krásné! Člověk může věřit nebo nevěřit... to je jeho věc! Člověk — je svobodný... za všecko platí sám: za víru, za nevíru, za lásku, za rozum. Člověk za všecko platí sám, a proto je — svobodný!... Člověk — to je pravda! Co je to člověk?... To nejsi ani ty, ani já, ani ti ostatní... To jsi ty, já, oni, ten staroch, Napoleon, Mohamed... všecko dohromady! *(Načrtává prstem ve vzduchu postavu člověka).* Chápeš to? To je — nádherné... V tom je všecko — začátek i konec... Všechno je v člověku, všechno pro člověka! Je jenom člověk, všecko ostatní — je dílo jeho rukou a jeho mozku! Člo-věk! To je — velkolepé! To zní — hrdě! Člo-věk! Je třeba vážit si člověka! Nelitovat ho... neponižovat ho lítostí... ale vážit si ho! Připijem na zdraví člověku, Barone! *(Vstane.)* To je krásné — cítit se člověkem! Jsem kriminálník, vrah, falešný hráč — dobrá! Když jdu po ulici, lidé se na mě dívají jako na lotra... uhýbají mi s cesty, ohlížejí se za mnou... a často o mně říkají — šibeničník! Šarlatán!... Říkají: Pracuj!... Pracovat? Pro koho? Abych byl sytý? *(Chechtá se.)* Vždycky jsem pohrdal lidmi, kteří se příliš starali o to, aby měli plný břich. V tom to není, Barone! To není to hlavní! Člověk — to je mnohem výš! Člověk — je povznesen nad sytost žaludku!
- Baron:** *(pokyvuje hlavou) :* Rozumuješ... Tak je to dobře... tak to má být, to srdce zahřeje... Mně se to nestává... já to nedovedu! *(Ohlíží se — tise, opatrně.)* Já se, brachu, někdy... bojím. Chápeš to?... Mívám strach... z toho — co bude dál?
- Satén:** *(přechází kolem) :* Pitomina! Čeho se člověk potřebuje bát?
- Baron:** Víš... od ty doby, co se na sebe pamatuju... mám v palici nějakou mlhu. Nikdy jsem nic nechápal. Je mi... tak nějak trapně... zdá se mi, jako bych se byl celý život jenom převlíkal — a proč? To si nepamatuju! Študoval jsem — nosil jsem uniformu šlechtického ústavu... ale čemu jsem se učil? Nepamatuju... Ženil jsem se — oblík jsem si frak a potom plášť... a ženu jsem si vzal šerednou... a proč? To si nepamatuju!... Rozházel jsem všecko, co bylo — nosil jsem nějaký šedivý sako a rezavý kalhoty... ale jak jsem o všecko přišel, to si nepamatuju... Sloužil jsem v úřadě... měl jsem uniformu, čapku s kokardou... zpronevěřil jsem státní prachy — a oblíkli mi trestanecký kabát... a potom — jsem oblík tohle... A všecko... jako ve snu... Je to — k smíchu...
- Satén:** Ani ne. Spíš je to hloupý.
- Baron:** Ba... taky si myslím, že je to hloupý... ale vždyť jsem se přece pro něco narodil... ne?
- Satén:** *(směje se) :* To určitě... Člověk se rodí pro lepší! *(Pokyvuje hlavou.)* Tak — to je dobrý!
- Baron:** Co ta *Nastka*... kam utekla? Půjdu se podívat... kam šla? Přece je taky... *(Odejde. Pausa.)*

Herec: Tatare! (*Pausa.*) Kníže!
(*Tatar pootočí hlavu.*)

Herec: Za mě... se taky pomodli...

Tatar: Co ?

Herec (*potichu*) : Pomodli se... za mě! ...

Tatar (*po chvíli*) : Pomodli se sám...

Herec (*rychle sleze s pece, jde ke stolu, chvějící rukou si nalívá kořalku, napije se — a téměř vyběhne do chodby.*)

Satén: Hej ty, sicambre! Kampak? (*Hvízdá. Vstoupí Medvěd v ženské vatované kazajce a Bubnov ; oba jsou podnapilí. Bubnov drží v jedné ruce svazek preclíků, ve druhé několik sušených ryb, pod paty láhev kořalky, v kapse u kabátu druhou.*)

Medvěd: Velbloud — v roli osla! Jenomže bez uší...

Bubnov: Přestaň! Ty sám jsi jako osel!

Medvěd: Velbloud vůbec nemá uši... poslouchá nozdrama...

Bubnov (*Saténovi*): Kamarádíčku, já jsem tě hledal po všech putykách, po výčepech... Vem si flašku, mám plný ruce!

Satén: Polož si ty preclíky na stůl a hned budeš mít ruku volnou.

Bubnov: To je pravda! Ach ty... To je nápad! Co? To koukáš, vzdělanec!

Medvěd: Podvodníci jsou vždycky vzdělanci... to já znám! Bez vzdělání by nikoho nepodved. Dobrák, i když je hloupý, je dobrý, ale ničema — musí mít fištrón a vzdělání. A co se týče toho velblouda, toho zas neznáš... to je živá doprava...rohy nemá...zuby nemá...

Bubnov: Kde je ta sebranka? Proč tu nikdo není? Hej, vylezte... já vás hostím! Kam jste zalezli?

Satén: Za chvíli nebudeš mít co pít... ty kašpare!

Bubnov: Za chvíli? Tentokrát jsem nashromáždil malej kapitál ...Křivonosko! Kde je Křivonoska?

Kleštík (*přijde ke stolu*) : Není tady...

Bubnov: V-v-rrr! Azore! Hudru, hudlu, hudlu! Krocane! Nevrč, nevyj! Pij, vyváděj, nevěš nos... Já všechny hostím! Já, bratříčku, strašně rád hostím! Kdybych byl bohatej... já bych... bezplatnou hospodu bych zařídil ! Na mou duši! S muzikou a sborem zpěváků... Přjď, napij se, najez, písničku si poslechni... duši potěš! A ubožáka... hajdy do bezplatný hospody! Saténe! Já bych... já bych ti... vem si polovinu mého kapitálu... Nu tak!

Satén: To mně dej radši hned celej . . .

Bubnov: Celej kapitál? Hned? Tu máš! Na! Tady je rubl... a tady ještě... dvacetníky... pěťáky... měďáky... víc nemám!

Satén: Dobrá! U mě to bude jistější... Vsadím to do hry...

Medvěd: Já jsem svědek!... odevzdány peníze do opatrování... kolik jich bylo?

Bubnov: Ty? Ty — vembloude ...My svědky nepotřebujem...

Aljoška (*vejde, je bosý*): Bratříčkové! Nohy jsem si namočil!

Bubnov: Pojď, namoč si hrdlo... Jenom to a všecko! Kamarádíčku... ty pěkně hraješ a zpíváš... to je výborný! A taky piješ — to je zbytečný! To, brachu, škodí... pít — škodí! ...

Aljoška: To vidím na tobě! Ty jenom opilej se podobáš na člověka!...Kleštíku! Spravil jsi harmoniku? (*Zpívá a tancuje.*)
Ej, dybych já měl hubu

jen tak pro ostudu,
to by mě má milá
brzy odstavila ...
Oj, promrz jsem, bratříčkové! Zima je...

- Medvěděv:** Mhm... a co když se tě zeptáme: kdo je ta tvoje milá?
- Bubnov:** Přestaň! Ted', brášku, buď — ťu-ťu! Ted' už nejsi policajt... ne, ne! Ani policajt, ani strejček...
- Aljoška :** Tedka jsi jenom tetičky muž...
- Bubnov:** Jedna tvoje neteř je v kriminálu, druhá umírá...
- Medvěděv** *(pyšně)* : Lžeš! Neumírá ...jenom zmizela beze stop... *(Satén se chechtá.)*
- Bubnov:** To už máš jedno, brášku! Člověk bez neteře — není strejc.
- Aljoška:** Vaše blahorodí! Toho času bez zaměstnání!
Kmotra, ta má prachy,
já zas ani groš,
Veselý jsem chlapík,
kmotře pro radost...
Brr, to je zima!

(Vejde Křivonoska, potom — do konce dějství —ještě několik postav, mužů a žen. Svlékají se, uléhají na pryčny, něco pobrukují.)

- Křivonoska:** Bubnove, proč jsi utek?
- Bubnov:** Pojd' sem! Posad' se... napijem se, brášku! Ty můj oblíbenče... copak?
- Tatar:** Je noc, musí se spát! Písňe se mají ve dne zpívat!
- Satén:** No, no... však se nic nestalo, kníže! Pojd', přisedni si!
- Tatar:** Jak to, že nic? Hluk je tady... když se zpívá, tak je hluk...
- Bubnov** *(jde k němu)*: Kníže, co máš s tou rukou? Uřízli ti jí?
- Tatar:** Pročpak? Počkám — třeba ji nebudou muset řezat...Ruka není ze železa... uříznout — to je hned...
- Křivonoska:** Aby tě bůh sílil, Asane! Bez ruky — nebudeš k ničemu! Nás si cení jenom podle rukou a podle zad... Nejsou ruce — ani člověk není!... Můžeš se jít pást!... Pojd' se napít... je to všecko na nic!
- Kyselá** *(vejde)* : Ach, lidičky moje drahý!. To vám je venku zima, plískanice... Á, můj policajt je tady! Kyrysar!
- Medvěděv:** Rozkaz!
- Kyselá:** Už zas mou Jupku taháš? A ty... tak se mi zdá... jako by jsi... trošku tento, co? Tak co je s tebou?
- Medvěděv:** Tak jenom... Bubnov má... svátek... a — zima je tam, plískanice!
- Kyselá:** Já ti dám plískanici! Nehraj si... A koukej jít spát!
- Medvěděv** *(odchází do kuchyně)* : Spát — to můžu... to taky chci... už je čas...
- Satén:** Ty... proč jsi na něj taková... ostrá!
- Kyselá:** Jinak to nejde, přítelíčku. Takovýho mužského je třeba držet na uzdě. Vzala jsem ho na byt a myslela jsem... užitek z něho bude... je to člověk vojenskej, vy jste lidi neukázněný... a já jsem jenom ženská... A on — pije! Z toho nic nemám!
- Satén:** Špatně sis vybrala pomocníka!
- Kyselá:** Lepší tu není!... Ty se mnou žít nechceš... a ty jsi taky takovej! Kdybys se mnou žil, dyl než tejden by to netrvalo... prohrál bys mě v kartách i s botama!
- Satén** *(chechtá se)* : To máš pravdu, patronko! Prohrál bych tě...

Kyselá: Podívejme, Aljoška!

Aljoška: Ba... to jsem jako já!

Kyselá: Ty... co ty mě pomlouváš?

Aljoška: Já? Jenom svatou pravdu povídám. Podívejte, říkám, to je ženská! Úžasná ženská! Masa, tuku, kostí — deset pudů, ale mozku ani gram!

Kyselá: Nu, co zas lžeš! Mozku mám víc než je třeba... To nic, ale ty prý vykládáš, že svýho policajta biju!

Aljoška: Myslel jsem, že jsi bila, když jsi ho táhla za vlasy...

Kyselá (*směje se*) : Ty holomku! Ty asi nevidíš. A copak se má svinstvo vynášet z domu?... A on se tedka za to stydí... Jenom kvůli těm tvým řečem začal pít...

Aljoška: Třeba je to pravda, když říkají, že i kuře pije! (*Satén a Kleštík se chechtají.*)

Kyselá: U, ty taškáři! Co jsi to za člověka, ty...

Aljoška: Člověk prima kvality! Každýmu po chuti! Kam se můj oko podívá — tam mě to táhne!

Bubnov (*u Tatarovy pryčny*) : Pojd'! Spát se nebude... není to nic platný! Zpívat budem... celou noc! Křivonosko!

Křivonoska: Zpívat? To můžem ...

Aljoška: A já vám k tomu zahraju...

Satén: Tak už. poslouchám...

Tatar (*usmívá se*): Ty lucifere ...Bubne... podej víno! Pít budem, veselit se budem, až přijde smrt — umírat budem!

Bubnov: Nalij mu, Saténe! Křivonosko, sedni si! Ech, bráškové! Mnoho-li člověk potřebuje? Já jsem se napil — a je mi dobře! Křivonosko! Zazpívej... tu mou zamilovanou ! Zazpívám si... popláču...

Křivonoska (*zpívá*) : Slunce zapadá i vzhází...

Bubnov (*pokračuje v písni*): A v žaláři mém je tma... (*Dveře se rychle otevřou.*)

Baron (*stojí na prahu, křičí*) : Hej... vy! Pojdte... pojdte sem! Na dvoře... tam... Herec... se oběsil!

(*Ticho. Všichni se dívají na Barona. Za jeho zády se objeví Nasťa a pomalu, s široce rozevřenýma očima jde ke stolu.*)

Satén (*potichu*) : Eh... píseň nám pokazil...hlu-upák!

Opona.